Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШИНАРА, 26 СЕНТЯБРЬ, 1989 ШУ. ★ № 115 (7773). ★ Мах 3 кеп.

БархIазлагIа хержача Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета аргIана йоацача шийтталагIча сессех бола

Информационни хоам

1989 шера 23 сентябре Грозне, КПСС обкома политически дешара ЦIагIа хилар бархIазлагIа хержача Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета аргIана йоаца шийтталагIа сесси.

Сессе дувца оттадаьдар ер дешаш:

1. 1986—1989 шерашка республика социально - экономически дегIайоалаярах йола Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета отчет.

2. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чIоагIдарах.

Хьалхарча дешах доклад йир Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета Председатела депутата М. А. КЕРИМОВА.

Докладах хиннача пренешка къамаьлаш дир: Урус-Мартановски райисполкома председатела депутата И. Т. СОТНИКОВА, Ачхой-Мартановски района «Новосельский» совхоза бригадира депутата М. Ш. ТЕПСУРКАЕВА, КПСС Назрановски райкома хьалхарча секретара депутата А. А. МЯКИЕВА, Шалински района «Южный» совхоза директора депутата Х. Г. БАГАШЕВА, Грозный станце локомотивни депо машиниста депутата В. Г. МАМАНКОВА, Сунженски района Кирова цIерагIча колхоза доярка депутата З. З. ГАЗДИЕВАС, КПСС Нохч - ГIалгIай обкома хьалхарча секретара депутата Д. Г. ЗАВГАЕВА, «Автоспецоборудование» яхача грозненски завода токара депутата В. А. КАЧКА, Ачхой-Мартановски района, «Лермонтовский» совхоза механизированни отряда начальника депутата Л. ЗАХАЕВА, НГIАССР чурча гIулакхий министра депутата П. П. ЧЕРНЫШЕВА, КПСС Грозненски райкома хьалхарча секретара депутата Х. М. ВИТУШЕВА, Гудермесски горисполкома председатела депутата Х. С.-С. САДЫКОВА, профсоюзий Нохч-ГIалгIай областной совета председатела депутата Г. Г. ОЛЕЙНИКОВА, ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара депутата Л. А. КАСАЕВА, «Электроинструмент» яхача Назрановски завода слесара-лекальщика депутата А. М. КОТИЕВА.

Лакхехьарча Совето соцам тIаийцар 1986—1989 шерашка республика социально - экономически дегIайоалаярах Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето яьча отчета хьакъехьа.

Цул тIехьагIа ладийгIар Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чIоагIдарах Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела заместитела депутата В. Т. САГАЕВА яьча докладага.

Лакхехьарча Совето указаш чIоагI а дир доаггIаш дола законаши соцамаши тIа а ийцар.

НГIАССР Лакхехьарча Совето къоастадир организационни дош. Кхыча балха тIа вахарца дувзаденна НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиума юкъера дIаваьккхар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь хинна В. К. Фотеев. НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиума членалла харжар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь Д. Г. Завгаев.

Заседани чакхйоаллаш Лакхехьара Совет хьежар Нохч-ГIалгIай производственни гIишлон-монтажни объединене начальникага Я. М. Мамодаевга В. И. Ленина цIерагIча проспекте берий библиотека хьальяра ханаш тIехьаювлара бахьаний хьакъехьа депутата Д. И. Омаева яьча запросага, хIаьта цу запроса боагIа соцам тIа а ийцар.

Цу тIехь бархIазлагIа хержача республика Лакхехьарча Совета аргIана йоацача шийтталагIча сессе болх чакхбаьлар.

Сессе балха юкъе дакъа лоацаш хилар РСФСР Лакхехьарча Совета массазарча комиссей балха йолча отдела заведующе заместитель И. П. Тяжков.

Сессе балхах йола отчет кепатохаргья.

Арендатора доалахьа кхаьчача...

«Меца да» — оал перекресткера «Экажевский» совхозе дIачуводдача аьрда оагIорахьа уллача лаьттах. Хьувкъама мухь дукха чухьоцар цигарча совхоза хIара шера. Бакъда, укх шера арендатора доалахьа кхаьчача денз дIаьлар цу тIа хIанзалца хинна «хьогал а моцал а». ВIалла ца хиннача тайпара дика силоса лаьрхIа хьажкIаш кхеяьй цу тIа къоначa арендатора Озиев Казбека.

Совхозаца оттадаьча договорах 600 тонн йолча метте 1000 тонн совгIа аьрда моша доакъар дIа а дахьийтад, кхы а цхьа бIаь тонн совгIа яргйолаш а я укх тIара, яхаш юхе йиса хьажкIаш хьокхаш боахкар арендатора новкъостий — механизатораш Аушев Мухьмади Талдиев ИбраьхIими (сурта тIа: аьрдехьара аьттехьа шоллагIеи кхоалагIеи латт уж. Хьалха латтар Казбек ва).

— ХьажкIаш чуийца ваьлча фу де лерхI Iа укх тIа? — хетт аз арендаторага.

— Дика удобренещца хьаьн а даь, аьха Iодулларгда, — аьлар Казбека. — Ираза «Селхозхими» юхе улл. Цунгара удобренеш эцара оттадаь договор а да са.

Иштта ший да кораваьв Назрановски района «Экажевский» совхоза эггара «мецагIа» хиннача лаьтта участкана, наьха къахьегам арендагIа вIаштIехьбаккхара боахама кулгалхой дукхагIа йоакхо е баьлча.

З. БАРАЕВА сурт.

Лаьттан беркат

— БIарг ма хилба шоана, — аьлар корах ара а хьажа машина чу сона уллув ваьгIача воккхача саго цхьан хьажкIий кхана юхе гIолла тхо тIехдоалаш.

Хьийкъа а хьийкъай Наьсаре хьажкIаш укх тIеххьарча шерашка ца хиннача тайпара дика. Уж кхеерех цаI саг вац планах йоагIа 17000 тонн хьажкIаш району пачхьалкхенна дIалургхиларах шекволаш. Къаьстта тоаденна да арендаторий кхаш.

Укх деношка дIайолаенай укхаза уж чуэцара кампани. ДIайолаьраш ба совхоз - техникумера механизатораш.

ХьалхагIа гаьннара дагаръе йиш йолаш хулар укхаза хьажкIий кхашка йоахка комбайнаш: гIадам лоха а хьажкIа эсала а хулар цар. ХIанз Iаяха дика зелац уж хьу мо листача лакхача хьажкIаш тIа юкъе. КIезига дац Яндарерча лаьтташка цу культуро укх шера дIалийца кхаш а. Силоса лаьрхIа дIайийнараш йоацаш, 900 гектара тIа ялата лаьрхIа хьажкIаш дIайийнай укхаза, хьалха ювш хиннача-рел хIама ца эшаш шозза дукхагIа. ЛаьрххIа даь хIама да из. Укх пятилетка дIадахача 3 шера тIадиса декхар царца мара дIатокхалургдац. Хьагучох шоай план а из декхар а кхоачашдаьчул тIехьагIа нонагIо хьажкIаш юсаргья боахаме. Цу гIулакха эггара тешамечарех лаьрхIа къаьстта дика хиннай арендатора Даурбеков Уматгире кулгалдеча звенос фуна лаьрхIа кхеяь гибридни хьажкIаш. Шийна эсалагIа хетача участка тIара чуэца йолайир цо уж. ХIаьта а планах йоагIачул 8—10 центнер дукхагIа фуалъяьха хьажкIаш йоал хIара гектара тIара. Звеньевой ше ва комбайна тIа вагIар. Iуйрийна дIаволавелча баьдъерзалца сацийтац цо ший агрегат. ХIана аьлча, цунна хов мел маьхе да гуйрийнара маьлха сахьат. Иштта сиха, кадай лел цун комбайна тIара дошо бос бола хьажкIаши аьрда гIади дIаудаду тракторни тележкаши автомашинаши. Цхьан минота а шоай бехках сацийтац Уматгире комбайн водителаша Латыров Вахас, Даурбеков Iалихана, Гарданов Беслана кхычар. Дийнахьа 10—15 рейс ю царех хIаране хьажкIаш Iойоассаеча хьатта а гIад Iалашдеча ферме а.

ТIехьабисац Уматгире лоалахой — Китиев Махьмад-Сале кхай тIара хьажкIаш чуэцаш боахкараш а. Хьувкъамо гIадбигаб уж а. Планал совгIа дукха хьажкIаш лу цар хIара гектаро.

Лоацца аьлча, совхоз-техникума хьажкIаш лелаераш кийча ба шоашта хьалхашка этта бехктокхаме - декхар ший ханнахьа а тешаме а кхоачашде. Цар беча балха дIабIархьажача а гуш да из-м.

М. МИКАИЛОВ.

КПСС ЦК Пленумерча дискуссе

КПСС НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА ХЬАЛХАРЧА СЕКРЕТАРА Д. Г. ЗАВГАЕВА ДАЬ КЪАМАЬЛ

Со чIоагГIа дог тийша ва, къамашта юкъера гIулакхаш эргадаьха тоадара тIаберзабаьча вай балха керттерча даькъе эшар из проблема ленински хьисапе кхетаяра кIийлен тIа латта а хIанзарча практика опыт теркалъеш йола а пайдане, бакъйола, Iилман концепци йолга. ХIанз цунга долха наькъаш белгалдаьхад КПСС платформо. ХIаьта а практикага диллача хоалуш да вай хIанз а пробайи гIалатийи методагIа лелаш долга: е цу хьакъехьа карагIдаьннараш цIендаь дIадоаду вай, е уж тIехдаьнна дика лоархI вай.

ЦК доклад концептуальни я, цо аьттув лу цIенхаштта уйла. е КПСС платформа беррига мехко ювцаро новкъостал дир регионий проблемаш дикагIа кхетае а цу ханна цу дешашка юкъера долчуни къаьст-къаьста долчуни диалектика кIоаргагIа йовза а. Оаха, масала, массазара болх хьинарегIа берзабарал совгIа, тхоай лоалахоцца регионе дахача къамий цхьайола проблемаш ювца лаьрхIад. Хетачох болхлошца, ахархошца интеллигенцеца, партийни советски активаца, дин викалашца вIашагIа а кхийтта, дукха а дешаш къоастаде могаргда тхона, цу даькъе тахан иштта ира латта социально - бытовой, бувцача метта, кхыдола дешаш а долаш. Сона хетачох, чурарегиональни а регионашта юкъера а диалог мела чакхйоаккх вай. Регионашта юкъера гIулакхаш, сага хьашташкара а доацаш, дукхагIйодча хана экономика декхарашкара хьадоагIаш хул. Хетачох, укхаза кхыъкхе никъ хила беза — сагагара — экономикага. Цхьайолча республикай экономически идеяша тха безам тIаозар фуд аьлча, из да тхаяр санна йолча автономни регионе эттача стереотипашта тара а доацаш, дIахо мишта дегIааха деза яхача хаттара жоп дала цар таро ялар. Республика экономически модель хьае езача дIахкаьчад вай, цун таханарен кхоанарен хьал теркал а деш. Союз латт доакъоех, хIаьта цар хIаране структура бокъонца техка а региональнии цхьан ханна юкъарсоюзнии контексте чуйоагIаш хилча, лертIагIа хул республикан центран, долче, къамашта юкъера а гIулакхаш.

ХIанз оаха кийчъеш я республика социально - экономически даькъе дегIайоалаяра модель, къамашта юкъера гIулакхаш эргадаьха тоадара наькъ тIа лоархIаме гIа ба из.

Тахан мехка чIоаггIа ювцаш я регионални хозрасчета идеяш. Цул совгIа, уж хьинаре юкъейоагIа вай вахара. Цу чоалханеча процесса кхоъ этаж белгалъяккха мегаргья: экономически, политически, социально - психологически. НагахЬа санна экономическии политическии результаташ вай хьалххагIе а «дагарйой», уж мишта хургья вайна хой, социально - психологически тIехьалений прогноз кхоачам боллаш йиц вай, эсала доалду царна. ХIаьта из-м наьха дог-уйла, цар гIайгIаш а социальни хьалаш а ма дий. Регионални хозрасчето хьалхайоах, центрага гIолла хинна ца Iеш, юкъарчал доацщаш долча регионашта юкъерча гIулакхий хьадда керда формаш. ХIаьта цо дIадех регионашта юкъерча гIулакхий даькъе дола социально - психологически дешаш Iилман наькъаца тахкар.

Дукха критика яьй укх тIеххьарча шерашка, цу даькъе халкъа депутатий Съезде а долаш къамашта юкъарча гIулакхашта кулгалдерий адресагIа. ХIанз чIоагIа лоархIаме да эттача хьала тохкам бари цу тупиковни хьалашкара арадовлара тIаерзаяь хьадда йола предложенеши. Аз белгалдоаккхаргда—хеталуш мара дац уж хьалаш тупикови долаш санна.

Уж деликатни тупикаш хьаеча наха, дIадахача ийрчача гIулакхех найда а эцаш, перестройкана новкъарле ю. Укхаза махулла кIезигагIа хила деза Iаьржа - кIай басараш, цахаддаш дIа-хьа леладу гIулакхаш шердара наькъаш лаха деза. Цхьабакъда, демократе идеалаш дегIайоалаеш, обществос караийца социализма низбола маьхаленаш бахьан долаш къовсам лоаттабе беза вай. ДIайодар хила майоаггIара йола революционни процесс я, цо общества а къаьсттача сага а хьашташ лорадар дIадех.

ХIаьта цкъаза политически авантюристаша, вай хьадда духьал ца довлаш хилар бахьан долаш, керда гIулакхаши общественни структураши лерттIа дегIайоалаяра духьал оаз айю, нах харцахьбоах, вай хьалаьца никъ чIоагIа ца хетийта гIерт. Тхо дагадаьлар областной партийни организацеца, царте майррен кхы чIоагIагIа тIагIерттан къовсам лоаттабе беза ший идеалаш бахьан аьнна хет тхона — кхыбола никъ бац.

Ораторо белгалдаьккхар къамашта юкъерча гIулакхашка этта е хьал чоалхане хилар, царна политическичар яь ца Iеш, боахама, кадрови гIулакхаша влияни еш хилар. Мехка йолаш йолча социально - экономически факторий ерригa комплекс — из къамашта юкъерча гIулакхий чоалхане инфраструктура я, аьнна белгалдаьккхар. Укхаза хьоаде доагIа казахски халкъа цхьаццаболча викалаша тха мехкахой Новый Узенера лелхабар, бакъда, Нохч-ГIалгIайчене цу халкъа эгIазбахабац. Из дош къамашта юкъерча гIулакхашта тIагIолла дац, социальни политика нийса ца хиларах да, мела йолчара из йоха а йох. Тхона дицденнадац мехках даьхача эггара халагIча хана, вежарашха долча казахски кхычен халкъаша тхоашта даь новкъостал, хIаьта уж бокъонца дола къамашта юкъера, адамий хила доагIа гIулакхаш дар.

Къамашта юкъерча гIулакхашка а, дезале санна: материальни хьал хала эттача, быт вIаштIехьа ца хилча, халахетараш хьув. ТIаккха, хIаьта вай из бахьан долаш вай мехка советски халкъий дезал чIоагIбаран хьаIайна социально - экономически проблемаш къоастаяран метта «къамаш къоастаде» овттаргда?

Къаман санхетам лакхбеш йола духовно - культурни фактораш дукха я, уж бIаргагуш хила деза вай, хIара дийнахьарча балха тIа теркалъе е еза, дIаяхача хана санна къамаш ийрча а ца доахаш.

Хаьдда дола масалаш а доаладеш братора хьахьеккхар къамашта юкъерча гIулакхий сфере хула событеш кхы а дикагIа йовза езилга.

Цхьайола регионални союзнии проблемаш къоастаеча хIанзе а гIалаташ де доладеннад вай, хIаьта царех керттера дар цу е вокх процесса боккъала йолча этапашта тIехдувлилга да. Иштта аьнна дар «къамий дош дизза кхоачашдаь даьннад». ХIанз юха а тIехдувл вай, юха а массехк лагIана. Аз дувцар дар цхьайолча республикаша наьна мотт пачхаьалкхен мотт ба аьнна дIакхайкабар. Из лоархIаме да, бакъда «залпагIа» тIанийца а этапашка латта йIаьххача ханара программа йоацаш а хиларагIа цар юха а хьал чоалхане оттаду. Укхаза чIоагIа духьалъотта веза аьрдехьара а аьттехьара а беча низа.

Тха республикас текхаб наьна мотт дегIабоалабара беррига боккха бала. ХIанз из гIулакх дIанийсдеш да. Бакъда, аз чIоаггIа уйла ю: метта локализацеца гIулакх толхадергдий - хьогI оаха, иштала категорични форме цхьайолча моттигашка тIаийцача меттах долча законаша чоалхане доахаргдийтеш республикай вIаши дола гIулакхаш, аьнна?. Метта керттера гIулакх хинна дIаотта деза къаман культура, литература дегIадоаладар, кхетам балар, служебни каьхаташ делга а доацаш, хIана аьлча цар цIаккха а яьяц къаман культура. Баха нах дукха метташ лебеш ба, цIаьхха цхьан меттах пачхьалкхен мотт баро нах вIаши хийра боахаргболаш да регионашка долаш дола сурт. ХIаьта меттай политикаца хьахилийта еза нах вIаши гаргаозара таро, ши мотт лебеш хилар цунца а долаш.

Iилманхоша цу хьакъехьа цIенхаштта болх бе беза. Мотт халкъо ше дIадовзийтара эггара лоархIаме йола средство ма йий, цу деликатни сфере альтернативаш лехачул дукхагIа цхьана къахьега деза, шин метта чоалхане диалектика йовза еза, метта ультиматумаш а ца увттаеш.

Кхыйола геттара лоархIаме альтернатива я, аьлар къамаьл деш волчо, центро республикашкеи автономешкеи бокъонца йола процессаш адекватни кхетаеш хилар. Укхаза безам бар цхьайола моменташ къоастае. Лакхерча партийни органашта цу е вокх регионера хьал довзийташ барий компетентносте, тIанйеш йолча политически решеней кIийле хулаш йолча цар информаце хьакъехьа боагIаш болча бехктокхаме деррига а хилац вIаштIехьа.

Бакъйола а ше маярра бокъонцара а информаци бахьан бола ЦК аппарата бехктокхам геттара боккха ба, из лакхбе а беза. Масала, гой тха Нохч-ГIалгIайче чоалхане, драматически политически биографи йола республика я. Цигара къамашта юкъера гIулакхаш кхохкаделе хул каст-каста. Бокъонца да а да тхацига чоалхане гIулакхаш дукха. Бакъда, бокъонца долаш дола хьал геттара кхыъкхе психологически чулоацам болаш, довза а теркалде а дезаш да. Из да халкъаш дахачара дохадаь Iодахьийтара трагически оагIонаш, республика меттаоттаьчул тIехьагIа хьахинна гIулакхаш социальни характера проблемаш шийна чулаьца хала истори а. ХIанз дагайоагIа сона 1973 шера республике хинна гIалгIай я оалаш йола событеш. Уж хьа ма хиннаяри наьха реальни хьал нийса доацаш хиларах, хIаьта укхаза хIанз а дукха я проблемаш кхоачашъянза. Укх шера республике хилар Сталина Iобахьийта байна нах дагабеха денош, аьлар дIахо оратора. Из дар халкъ харцдолчох, аьл-диттах дизза IоцIендалар, из дар къамашта юкъерча гIулакхашка массаза а лоархIаме хургдола бакъдар.

ШоллагIйола аспект: кердача хьалашка болх бара опыт ца хилар, кхоачамболлаш керда концепци кийч ца яр бахьан долаш цкъаза къамашта юкъера гIулакхаш дегIадоаладара командно-административни системагара йоагIа доал дара къаьнара формаши стереотипаши юкъеяхьа гIерт тхо. Ца доалаш юхаувз центра гIулакхаш.

Къамашта юкъера гIулакхаш дегIадоаладара перспективах тахан тайп-тайпара уйлаш хьахул. Бакъда, со оптемист ва. Иллюзеш а йинта, тхо хIанз мара бокъонца а цхьан хIамана тIадийрза а доладеннадац из проблема кхоачашъе. Проблема мехка кхоачашъергхилара хьалхара белгало из а я.

(Правда газета 1989 ш. 20 сентябрь).

КПСС ОБКОМЕ

КПСС обкома бюро аргIанарча заседане дийцар «Коммунисташа уставни дIадехараш кхоачашделга вIаштIехьдаккхара КПСС Урус-Мартановски райкомо беча балхах» яха дош. Белгалдаьккхад, партийни дисциплина чIоагIъяра а перестройке коммунисташ хьалхалатталга Iалашдара а КПСС райкомо цхьацца организационно-политически гIулакхаш чакхдоахилга. КПСС райкома пленуме белгалдаьхад парте Устава дIадехараш кхоачашделга Iалашдеча юххьанцарча парторганизацей лоархIам айбара тIадерзадаь наькъаш. Эргаьккха тоаеш я партийни организацешта партийни кулгалдара стили нах - бах-бахача моттигашка коммунисташа - бу болхи.

Цунца, цхьана парте райкома аьттув баьннабац, партийни организацешкеи къахьегама коллективашкеи бокхкхача бехктокхамеи доагIар хьадехари хьал оттаде, производства бокъонца дай хилара, партийни решенеш йизза кхоачашъяра коммунисташ оарцагIбаха. КIезига болх бу КПСС райкомо чурапартийни вахар эргадаьккха тоадеча а юххьанцарча партийни организацей сийи денали айдеча а даькъе, цу гIулакха бокъонца тIаберзабац цо организаторскии политическии болх.

Цхьайолча парторганизацей собранешка ира дешаш доаггIача тайпара а гуччахьа а дувцара хьал хиннадац, дукхагIча даькъе кхоачамбоацараш белгалдахар мара кхы хIама даьдац, нагнагахьа мара екацар лохехьара критика: цхьабола парте членаш мела бар.

Критически хьисапе бийцабац шоай болх «Урус-Мартановский», «Красноармейский» совхозий, жилищно-коммунальни боахама управлене, межрайонни ПМК коммунисташа. «Солнечный», «Труд», «Гехинский», Мичурина цIерагIча совхозий, РОВД партийни организацешка теркам тIабахийтац критически замечанеш дIаязъяра а уж вIашкайоалаяра а.

Ерригача партийни организацешка дац партийнии пачхаьалкхенни дисциплина телхаерашта цIенхаштта бехк бар. Цхьайолча хана служебнии пачхаьалкхени дисциплина толхаярах бехк баь коммунисташ-кулгалхой партийни бехктокхама кIалхара бувл.

Уставни дIадехараш кхоачашдарах йола коммунистий отчеташ, цу даькъе кулгалхой яраш а йолаш, формальни чулоацам болаш хул. Цхьаццабола парте членаш мара хилац цига дакъа лоацаш, дисциплина чIоагIъяра новкъостал диц цар. Херка йолча партийни органий хьинар айдара тIадерзадаь гIулакхаш чакхдахац.

Болх бокъонца хьа ца бехар а цу гIулакха тIахьожам ца лоаттабар а бахьан долаш, цхьаболча кулгалхошеи специалисташеи технологически а пачхьалкхен а дисциплина телхаю.

КПСС райкомо критически хьисапе мах баьбац эттача хьала, коммунисташа уставни дIадехараш кхоачашдара кIоарга тохкам баьбац. Кадраш хоржача бола юххьанцарча партийни организацей лоархIам лохбеннаб.

КПСС райкомо чакхбоаккха болх доаггIача тайпара хьалац коммунистий идейно-нравственни позици тоалуча, цар политически сахкетами хьинари айлуча.

Уж деррига кхоачамбоацараш Iаткъ халкъабоахама [illegible]

тIадиллар парте никъ тIатеIIа чакхбаккхара тIаберзабаь коммунистий бехктокхам айбара де дезараш делга, хIара коммунисто перестройкана юкъехьош долча даькъа доккхийча дIадехарашка хьежжа мах белга.

Парте райкома тIадиллад парторганизацей секретарий дешаш тоаделга, хIанзарча хьалашкарча балха опытаца уж Iалашбелга, района ерригача парторганизацешка тIаийца соцам бувцалга.

КПСС обкома бюрос йийцай «1989 шера хьалхарча ялх бетта берашеи кхелетарашеи еча правонарушенешта профилактика яри цу зуламашца къовсам лоаттабари» яха пачхьалкхен правовой отдела записка. Белгалдаьккхад, бераши кхелетараши тIахьожам боацаш ца лелийтаран царта зуламаш ца дайтаран тIаберзабаь цхьабола болх баьлга. КIеззига дикагIа хилнад кхувш боагIарашта правовой кхетам лулга. Берашеи кхелетарашеи зуламаш дукхагIа [illegible]

машта юкъе дакъа лацар лаьгIденнад.

Цунца цхьана, берашеи кхелетарашеи деш дола зуламаш бIарчча хьайийцача, цу даькъе этта хьал во да. Цу тайпара зуламаш дукхагIа хиннад Ленински, Заводской, Октябрьски, Назрановски, Сунженски, Урус -Мартановски, Шалински, Шелковской районашка, город Грозне.

ДIадахача ах шера общественно - пайданеча къахьегаме дакъа лоацаш боаца зуламаш даь кхувш боагIараш 25 процент тIакхийттаб. Дуккхача предприятешеи учрежденешеи, из законо мога ца дешие, кхувш боагIараш балха дIаэцац.

Хьалха санна дукха ба зуламаш даьрашта юкъе дешархой. Кхувш боагIарий инспекцешка кхийлаьрех 930, е 66,5 процент бараш юкъераобразовательни школашка дешаш ба.

Республика профтехучилищей дешархоша е цар дакъа лацаш 115 зулам даьд,

царех дукхагIдараш къоалаши нах бовхари долаш.

Кхувш боагIараша зуламаш дара бахьанаш да лезалерча кхетам балара балха гIалаташ дувлийтар, юкъараобразовательни школайи ПТУ-и балха тIа кхоабераш дах-дахача меттигашка царца боаггIача тайпара болх ца бар, мукъа болча хана кхувш боагIарашта педагогически воздействи ца яр, правоохранительни органийи общественни формированейи болх боккха пайда боацаш хилар.

Цхьайолча школашкеи ПТУ-и телхаду всеобучах дола закон, хIаьта шоай лоIамагIа бисача кхелетараша зуламаш ду.

Эсала болх бу общественни воспитателаша, шефаша, хьехамчаша. Царех хIара кхоалагIвар духхьала ва аьнна мара кхы ала хIама долаш вац.

Кхувш боагIараштa юкъерча зуламашта профилактика [illegible] ВЛКСМ райкомий лоархIам лоха ба. Шко-

леи арахьа дешархошта кхетам лучеи къахьегаш болча кхувш боагIарий салоIам боаггIача тайпара вIаштIехьбоаккхачеи кхоачам боллаш болх биц райисполкомаша, профсоюзни, комсомольски, физкультурни организацеша, ДОСААФ коллективаша.

Партийни комитеташа а цIенхаштта кхоачамбоацараш нийсдолийт кхувш боагIарашта нравственни кхетам луча даькъе.

ЛаьрхIа да ер записка парте горкомашкеи райкомашкеи, НГIАССР Министрий Совете, ВЛКСМ а ДОСААФ а обкомашка, облсовпрофа, правоохранительни органашка дIаяхьийта, уж цунга хьожаргйолаш а цу хьакъехьа де дезараш дергдолаш а.

Парте обкома V пленума предложенеши замечанеши кхоачашъяра тIаерзаяь мероприятеш чIоагIйир КПСС обкома бюрос, цхьадолча кхыча дешашка хьежар.

ЛЮЦЕРНА—ПАЙДАНЕ КУЛЬТУРА

ДикагIйолча опыта адрес: «Наурский» совхоз

Пайдане гIулакх да ги даккхара люцерна кхеелга. Цунна тешал деш да Наурски района «Наурский» совхоза кхаш леладерий толамаш. Масала, тIеххьарча кхаь шера боахамаэ 2 миллиони 219 эзари сома пайда баьб цар. ХIаьта фуна лаьрхIа лелаеча цу культуро дIалоацаш а дац цу боахаме 200 гектар мара лаьтта. Алапеш а лакха да из лелаеча наьха — бетта юкъера лаьрхIача 700 сом.

Кхаш леладераш раьза болаш дика хьийкъай из культура укх шера а. План 36 тонн йолаш хIанзле паччахьалкхенна дIаденнад 37 тонн гаргга люцерна ги. Ги цIендеш, паччахьалкхенна дIателаш ба совхоза болхлой. Из дIадалара ши план кхоачашъе низ кхоачаргхиларах шеко яц.

Тахан укх оагIо тIа дувц цу боахаме фуна лаьрхIа люцерна кхееш Iоаяьча опытах.

Хала дар юххьанца

Бакъдар аьлча, 1982 шера фуна лаьрхIа люцерна кхее тхо доладуш, цунах гIулакх хиларах тешаш бацар цхьабараш. Тамаш е езаш хIама а дацар. Из культура фуна лаьрхIа лелаяра кхоачамболлаш опыт, квалификаци йола нах, техника яцар. Цудухьа 1983 шера 63 гектара тIара 95 центнер мара ги чуэца вIаштIехьдаланзар. Кхыча тайпара аьлча, план кхоачашъянзар. ГIулакх хиланзар шоллагIча шера а. ЛийрхIар 2,5 центнер йолаш, хIара гектара тIара 1,3 центнер мара ги даланзар. Цу кхоачамбоацарий бахьанаш тахкар боахама кулгалхоша, специалисташа. ТIеххьара ихетадир оаха дерригa а наьха къахьегам вIаштIехьбаккхарца тийша долга, фуна лелаеча цу культура цхьа да ца хилча гIулакх хургдоацилга. Бригадни подряд юкъейоалаярах пайда балацар.

Краснодарски, Ставропольски краяшкарча, вай республика боахамашка из культура фуна кхееш къаьстта дика толамаш доахача коллективай опыт Iомайир тха специалисташа А. Перелякова, Р. Дудаева, Р. Беленкос, Р. Адуева. ТIаккха, цар цунах лаьца массехк семинар чакхъяьккхар боахаме, кхаш леладерашта фуна люцерна лелаяра технологех, балха формаех дувцаш. Цул тIехьагIа из дош дувцаш лаьрххIа собрани йир. Цига дакъа лоацаш хилар специалисташ, механизатораш. Собране соцам бир В. В. Божко керте латтача шоллагIча отделене фуна люцерна лелайра хозрасчетагIа болх бергбола механизировании отряд вIашагIйолла. Цунна шоаш раьза а болаш юкъебахар йоккха опыт йола механизатораш П. Н. Виденеев, В. К. Голядкин, И. П. Серов, болхло П. Ф. Андрюцкина. Совхоза планово-экономически отдело профкомаца цхьана вIаштIехьяьхар цу наьха балхацара материальни безам совбаккхара мероприятеш, люцерна ги дIалуш хIара центнерах совхозо царна лургдолча ахчан боарам белгалбаьккхар.

Отрядо ше ший кулгалхо хержар коммунист П. Н. Виденеев Шоай кхел, тIеххьара доагIаргдола ахча шоашта карагIдаьнначох мара тийша хургдоацилга кхетадеш, дика хьувкъам кхебара ерригa таронаш оарцагIъяьха тIатеIар балха.

Специалисташца дага а болаш агротехнико дIа мадеххара Iунал де баьлар люцерна. Боккха теркам тIабахийтар из чуэцача хана ги даккхара а технологи кхоачашъяра а. Цу дерригне толам а баккхийтар. Ги даккхара план 230 процент кхоачашйир.

ЛурчогIа кхы а бIаь гектара шердир оаха гина лаьрхIа люцерна дIайийна кхаш. Из лелаяра цу сахьате нах корабир. Виденеева а цуно новкъосташта а карагIдаьннар гуш, эшачул а дукхагIа хилар безам бараш. Царна юкъе конкурс чакхъяьккхар. Котало коммуниста Бадин Ивана яьккхар. Кхычарел дикагIа ховш хилар из люцерна кхеяра агротехника а гина из чуэцара технологи а. Шийца болх бергбараш цо ше хьахержар. Совхоза администрацеца договор оттайир, хIара оагIоно де декхарийла дар белгал а доаккхаш. Бакъда, даггара болх баь боллаше а Виденеева коллективал тIехьайисар И. Бадина яр. Хьалхарчо ший новкъостаща ги даккхара шиъ-ах план йир, хIаьта вокхо — 180 процента кхоачашйир задани.

Соахка гIурахьа кхы а 180 гектар люцерна хьакъоастайир доакъара дIайийначох гина кхеяра. Из лелае дIаелар юха а совхозе чакхъяьккхача конкурсе котало яьккхача Джаватханов Мохьмадан Мутиев Мохьмадан царех хIаране шоаша хьахержача новкъосташтеи.

Цу кхаь мехотрядо 240 гектара тIа кхеяь люцерна чу а нийца цун ги цIендеш боахк хIанз кхаш леладераш. ХIаьта уж а тхо — совхоза кулгалхой а геттара раьза долаш хьийкъай из культура. План 1,85 центнер йолаш, хIара гектара тIара 6,4 центнер ги даьннад. Яхье хьалха юха а Виденеева коллектив я. Цхьабакъда, шоллагIеи кхоалагIеи моттиг е М. Джаватханова е И. Бадина йоаккхаргьа белггала ала хала да хIанзарчоа. ХIаьта планаш кхозза тIеххкхоачашъергхиларах шеко яц. Виденеева йиъ-ах план е а мег. Иштта беркат даьннад фуна из культура кхееча наьха болх арендни, хозрасчетни хьисапе вIаштIехьбаккхарах. ХIаьта царна хиннача а хургболча а пайдах, из люцерна кхеяра технологех тха кхыча специалисташа дувцаргда.

Г. ПЕТРЕНКО,
совхоза директор.

КЪАХЬЕГАРГА ХЬЕЖЖА ДА

наха ийду ахча а. Цунна тешал деш дукха да. Масала, хьаэцаргья вай Виденеев Петр Николаевича кулгалду мехотряд. Цун доалахьа 390 гектар лаьтта да. Фуна лелаеча люцерна цунах 98 гектар дIалоац.

АрендагIа, хозрасчетагIа болх бе йолалушше а, 1986 шера совхозаца договор оттадир цун коллективо. Юртбоахама продукци яккхара план елар центнерашца а ахчанца а лоархIаш. Иштта, хIара гектара тIара 1,6 центнер ги а даьккха, дерригa а 154,9 центнер совхоза дIалургдолаш задани елар цунна. Хьадечох эцаргдола ахча духхьал шоашта карагIдаьначох мара тийша хургдоацалга кхетадеш къахьийга, дукха тIеххкхоачацдир хьалхашка оттадаь декхар. ХIара гектара тIара 3,69 центнер чу а эцаш совхоза дIаделар 427,74 центнер ги. ПланагIа 197,2 эзар сома яккха езача, юртбоахама продукци 766,7 эзар сома яьккхар.

Отряда коллективерча хIара сага бетта аванс тийлар: механизаторашта 182 соми болхлочоа 106 соми. Хьадечох алапи луш дар аккордно-премиальни хьисапе. Оттаяьча расценкашка хьежжа, тIеххьара а деннача аванса хIара сома 3 соми 93 кепиги премиальни 42 кепиги кхоачаш ахча делар цу отрядерча хIара сага. ДIалаьрхIача цхьан Виденеев Петр Николаевича кхаьчар шу чакхдоалаш перерасчет йича 7602 сом. Из доацаш, планал совгIа цхьан гектара тIара планал дукхагIа даьккхача хIара центнер люцерна гих кхы тIа итт-итт сом а делар цунна. Из а дIалаьрхIача духхьал ший отряда кхашка даьчох тIеххьара 9292 сом ахча нийцар цо. Дийкъача из хул хIара бетта 881 сом кхоачаш.

Фуна лаьрхIа хозрасчетни хьисапе люцерна лелае волавалалехьа тIатеIIа къахьийга эггара дукхагIа цкъа бетта цо нийцар 445 сом дар. Из а юртбоахама культураш совхозе цIаккха а ца хиннача тайпара дика хьийкъача шера.

Люцерна фуна лаьрхIа хозрасчетагIа кхее йолаяьча шера цун отрядерча кхычар бетта юкъера лаьрхIача нийца ахча укх тайпара хилар: И. П. Серова — 774 сом, П. Ф. Андрюнькина — 700 сом, В. К. Голядкина — 595 сом.

ТIеххьарчоа деннар кхычар нийцачул лохагIа хилар, цу шера а из отрядера кхыча бригадашка дIаккхувлаш, дукхагIйолча хана цига болх баь хиларах. Цхьабакъда, лурчогIеи, соахкеи, укх шерей из де лоархIабанзар боахама кулгалхой. Отряда ерригa коллектив духьалъяьлар царна. Дош ира оттадир: е договор кхоачашде е балхара мукъадовлийта тхо, аьнна. Цудухьа, 1986 шераца нийсдича отрядерча кхычарел кIезигагIа доацаш ахча нийдеш хьавоагIа из тIеххьарча хана.

Цар алапеш кхы а лакхагIа хургдар, цу шера люцерна гина чуэцара, кхытайпа балхаш дара новкъостал де кхычахьара нах оарцагIбаха безаш хиннадецаре. Царна ший фондера 41 процент ахча делар отрядо, гIо деш даьчох.

Ахчанга диллача цу коллективерча хIаране къахьегама овсарле юкъера лаьрхIача 95,8 эзар сом маьха хилар, планагIа лаьрхIар 39,4 эзар сом хиннача.

Т. ПЕРЕЛЯКОВА,
совхоза керттера экономист.

ТХО РАЬЗА ДА

Фуна лаьрхIа люцерна лелаеча хьалха а арендни подрядагIа доал де из хьаэцалехьа а дакъа лоацаш хиннав со. Из кхееш, чуэцаш, кхыдоа агротехнически балхаш даьдар. Цхьабакъда, тIеххьарча кхаь шера санна дика люцерна районе а тха боахаме а фуна кхеяь шу дагадагIац сона. Мишта хиннад уж хувцамаш, хьалха хIана вIаштIехьдалацар иштта дика хьувкъам чуба? — аьнна сайга хаттар дича, укх тайпара жоп лургдар аз.

ГIулакх миштад аьлча, комсаш кхеяра лостам болаш я тха совхоз. Цудухьа миччахьа а болх беш хилча а комсашта аргIанара доал де дезаш моттиг нийсъелча, дер а дите цига дIаваха везаш хулар механизатор. ХIаьта люцерна боахаме кхеечарех керттера культура йоацандаь, из дIайийнача кхашка агротехнико дIа мадеххара ший ханнахьа чакхдахацар эша балхаш. Цул совгIа, нах ховш бацар из культура фуна лелаелга мел пайдане да а. Хацар паччахьалкхено люцерна гих мел мах тел. Из кхееча наьха балхацара материальни безам совбаккхара а деш хIама дацар. Лакхе аз белгалдаьккхача тайпара, цу культурана доал дара техника хьа а яле, нах, дIаоттабора, тIаккха люцерна кхай тIа де шортта балхаш доллаше а цигара хьа а ваьккхе кхыча моттиге дIавохийтар моллагIа механизатор. Лоацца аьлча, каьхата тIа мара ца вацар цу культура кхай 1986 шу хьатIакхаччалца. Цу хьале алсамма ги даккхарах сатувса дезаш а дацар. Из ховш бар кулгалхой а тхо — мугIарера кхаш леладераш а. Наьха болх вIаштIехьбаккхара даькъе хувцамаш ца дича даргдолаш дацар. КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленум хинначул тIехьагIа гина кхееча люцернана доал дара лаьрххIа подрядни бригада вIашагIъеллар. Цхьабакъда, совхоза администраце а бригада а де дезар, декхараш договора тIа хоадамболлаш къоаста ца дарах, юха а хьалха санна кулгалхоша безам болчча хана шоай керттерча балхаш тIара тIерабоахар люцерна лелаяра хьакъоастаяьча бригадера нах. Цул совгIа, йоккха яр цун коллектив а. Лоацца аьлча, юха а люцерна ги даккхара план кхоачашъянзар. Раьза бацар нах а.

Цу кхоачамбоацара бахьанаш юха а кIоаргга тахка а техка. хьалха нийсдалийта гIалаташ дага а кхоабаш, 1986 шу доладуш тха механизировании отряд вIашагIъеллар, оаха хозрасчетагIа болх бергболаш. Совхозаца оттаяьча договора тIа цIенхаштта белгалдаьккхар администраце а отряда а декхараш, бокъонаш. Тхона план оттайир хIара гектара тIара 1,6 центнер ги чуэца. Енна задани кхоачашъе новкъостал дара тхо удобренешца, дохьажа химикаташца, техникаца Iалашделга совхозо шийна тIаийцар. Шоай декхар цар дизза кхоачаш а дир. ДIахо дош тхога дар. Низ дIакхоачар деш къахьийгар оаха администрацена хьалхашка декхарийла ца диса гIерташ. Люцернана зене йолча садоахача хIамашта; лазарашта духьала молхаш тохача хана, цкъаза бийсана кхаьдиъ сахьата мара наб е а кхоадацар. Цхьан дикача дезале санна барт эттар бригаде. Ер Iа де, ер аз дергда а ца яхаш, динза дисар мукъа волчо дора. Диззача шера цкъа хиланзар тха отрядера саг балха ара ца воалаш. Вешта цамогаш хилча-м шема дий.

Даьчунга хьежжа тхо раьза долаш хилар тIеххьара хьатIадена рузкъа а. ХIара гектара тIара 3,69 центнер ги чуийцар. Хьалхарча шин шера нийцар миссел ахча а делар тхона цу цхьан шера из толам баккхарах. ТIеххьара коллектива кхаьча ахча дийкъар хIаране шера баьча балха юкъе лаьцача дакъага хьежжа.

Iоаяьча опыто новкъостал дир ги даккхара план тIеххкхоачашъе лурчогIа а соахка а. Цхьабакъда, дIадахача шера каст-каста дийлхача догIаша новкъарло яь ший ханнахьа кхачанзар люцерна ги. Из бахьан долаш, цул хьалхарча шин шера хинначул кIезигагIа чуийцар из хIара гектара тIара. Цунца цхьана, ер шу юха а беркате хиннад тха. ХIара гектара тIара хIанзле 2,8 центнер даьннад. Ги дIахо цIендеш, дIалуш да тхо.

ТIеххьара цхьа хIама ала лов сона. Из беркат тхога даккхийтар, шеко а йоацаш, болх арендни, хозрасчетни хьисапе вIаштIехьбаккхар да.

П. ВИДЕНЕЕВ,
совхоза фуна люцерна лелаеча отряда кулгалхо.

НАХА—ЙОАКХО

Фуна лаьрхIа люцерна кхеерий къахьегам подрядагIа, хозрасчетагIа вIаштIехьбаккхаро, хьувкъам алсамбаккхара башха новкъостал дергдолаш дацар, нагахьа санна, цар къаьстта а гина из культура чуэцаш хургболчар балхацара моральнии материальнии безам сов ца баьккхача. Из кхета а деш совхоза профкомо лаьрххIа мероприятеш оттайир. Царга хьежжа соцам бир люцерна ги чуэцача къахьегаш хургболчарна укх тайпара премеш яла: люцерна хьокхаш, из касарех Iоюллаш балха норма кхоачашъяьча комбайнера, хьувкъам чуийца баьккхача — 100 сом, оардаш — 60 сом, сезонни норма кхоачаш а еш хIара гектара тIара 1,7 центнерагара 2 центнерага дIакхоачаш ги аьрдачоа тIеххьара — 400 сом, 1,1—1,6 центнерага — 175 сом, 0,8—1 центнерага дIакхоачаш — 100 сом, цул совгIа, социалистически яхье котваьннача комбайнера — 200 сом, шоллагIа моттиг яьккхачоа — 150 сом, кхоалагIа — 100 сом. Тайп-тайпара ахчан совгIаташ дала лаьрхIар комбайний бункераш хийра моттиг а йоацаш айхха къайла а йолаш ги цIена чуэцарах, ца дойташ кхай тIара дIакхахьарах, хьатта эшача боарамга дакхоачадеш сиха цIендарах, и. кх. дI.

Люцерна кхеерашта цхьан гектара тIара планал дукхагIа чуийнача хIара центнер гих 10 сом лургдолаш оттадир.

Цу гIулакхаша геттара айбир наьха балхацара безам. Хьаэцаргда вай, масала, карара шу. Ги дукхагIа даккха гIерташ люцерна ча шозлагIа ардара ха йоаяь йоллаше а, лийрхIачул диъ ди хьалха чуийца баьлар совхоза къахьегамхой из культура. ХIаьта хIара гектара тIара кхоъ-ах центнер ги даьлар.

К о м б а й н е р а ш т а юкъе яьржа хиннача социалистически яхье котваьлар Иван Петрович Мироненко. Вешта из культура чуэцара йоккха опыт Iоаяьча цул укх тIеххьарча кхаь шера хьалхавала могаш саг вац. Цунна хьалхара преми — 200 сом делар. Яхье шоллагIа моттиг яьккхача Анатолий Михайловича 150 сом делар, хIаьта кхоалагIа моттиг йийкъача Свинарев Анатолий Михайловичан Долин Василий Васильевичан итт-итт тум. Ахчан премеш елар кхай тIара хьатта ги дIакхухьаш къаьстта дика болх баьча шоферашта Д. Голядкина, А. Реснянскена, кхычарна.

Вокха теркам тIабохийт люцерна кхееш, из чуэцаш боахкача наьха салаIара, бытовой хьалаш тоадара. Масала, делкъийта хIара дийнахьа бIайха кхача хулийт царна. Социалистически яхьа итог а хIара дийнахьа ю. Котбаьннарий сийна «Молнияш» арахец, царна цIе вымпелаш тел. Нах балха хьа а цIа а автомашинаща кхувл. Шоаех еча йоакхонга хьежжа къа а хьег цар.

Е. ПЕНЗУРОВА,
совхоза профкома председатель.

ЦИФРАША ХЬАХЬОКХ

Люцерна хIара килограммах паччахьалкхено лу 16 сом. Цул совгIа, цхьа килограмм ги дIаделча, моллагIча боахама бокъо лу итт килограмм комбинированни доакъар эца, фондагIа доагIачул совгIа. ХIаьта агротехника, технологи лерттIа кхоачаш а еш люцерна лелайича, хIара гектара тIара чуэца йиш я хийцца ши центнер ги. ХIаьта «Наурский» совхоза йиъ звенона юкъевоагIача бархI саго укх шера хIанзле дIаденнача люцерна гих 700 эзар сом гаргга ахча нийцад. Ги цIендеш дIахо дIалуш а ба уж. Экономисташа лаьрхIача гуш да дерригa ги дIаденначул тIехьагIа цу боахама 600 эзар сомага дIакхоачаш цIена пайда хургболга. Пхи бIаь гектара тIа лелаеча комсаша а бергбац 900 эзар сом мара пайда.

ДОАЛ ЭШ

Алсамма люцерна ги даккха новкъостал деча гIулакхех цаI — из культура цунна хулача лазарех, зене йолча садоахача хIамаех лораяр. ХIаьта мишта бу из болх тха боахаме?

Зене йола садоаха хIамаш къаьстта а дукха яржа, из буц духхьашха хьекхачул тIехьагIа. БIаьстан юххье чIоагIа зе ду фуна лаьрхIа кхееча люцерна фитомус, тихиус-семеед, люцерновая толстоножка, люцерновн калпе, чIонака комарика, тля лхачара, хIаьта лазарашта юкъе — мучная росас, ржавчинас.

Люцерна дегIаяра ханашка (фазашка) хьежжа етта еза лазарашта а зене йолча садоахача хIамашта а духьала молхаш: тIайоалаш, лордилгаш хецаш, зиза доаккхаш. Из иштта де деза, люцернана къаьстта доккха зе ду хIамаш, кхашка юхейисача чIегIашта, лаьттан лакхарча тIоанашка Iа доаккхаш хуландаь. Iа шийла деча царех дукхагIъяраш йов, цхьабакъда, тIеххьарча шерашка вай республике санна кIаьда деча, дийна а юс бIаьстан юххье чIоагIа яржа а ярж. Из бахьан долаш дIадахача кхаь шера цу зене йолча садоахача хIамашта духьала къаьстта боккха теркам тIабохийташ лоаттабу оаха къовсам.

БIаьстан юххье уж йоаяра люцерна кхашка макхаш, дискаш а даьхе молхаш тох оаха. Цу гIулакхо геттара боккха пайда а бу. ХIаьта молхаех оаха тох хIара гектара тIа шишша килограмм кхоачийташ фозалон. ШозлагIа 12 — 14 ди даьлча из болх беш пайда эц оаха биологически препаратех, масала: фозалонаца хлорофос, рогор хлорофосаца, метафос дозалонаца, перозин фозалонацеи рогорацеи цхьана вIашагIъэеш кийчбаьча мархкалах. КхозлагIа обработка еш тох «битоксибациллин» яха биологически препарат. Люцерна зиза даккха йолалуча хана лакхе йийцача молхащца фунгицидаш а етташ кийчбаь маркхал тох. ДIахо зиза дIа а даьнна ги хьахулача хана пайда эц фозалонахи хлорофосахеи. Иштта уж балхаш чакхдаьхача лазараша, садоахача хIамаша фуна лаьрхIа кхееча люцернана зе дергхиларах кхера дезац, из культура дика хьувкъаргхилара гаранти а я.

Р. БЕЛЕНКО,
баьцовгIаш лораяра агроном.

1. «Наурский» совхозе фуна лаьрхIа кхеъ люцерна хьокхаш касарех Iоюллаш йоакх комбайнаш; 2. Люцерна кхашка лазараштен зене йолча садоахача хIамаштен духьала молхаш тохаш йоалла агрегат.

ФУД ЛОАРХIАМЕГIА ДАР?

Тха районе а республике а шерра даржаш да фуна лаьрхIа люцерна кхеелга. Бакъдар аьлча, атта гIулакх а дац из. Цудухьа из культура лелаяра агротехника а технологи а махулла кIоаргагIа Iомаяр геттара лоархIаме, диниза даргдоацá гIулакх а да.

Геттара ховха, зене йолча садоахача хIамашта, лазарашта духьалъотта дукха низ боацаш баьцовгIа я люцерна. Из бахьан долаш агротехнико дIа мел дехар цIенхаштта кхоачашдаро мара вIаштIехьдоалийтаргдац хIара шера из гина лаьрхIа цхьатарра дика хьувкъае. Цу даькъе тха боахаме цхьацца опыт Iоаяьй.

Соахка, масала, 180 гектара тIара 82,4 тонн ги даьккхар оаха, е план 1,8 центнер йолаш, хIара гектара тIара 2,1 центнер, лурчогIа заданел 2,1 центнер дукхагIа, хIаьта укх шера ши план е йиш йолаш да. МалагIча таронаша вIаштIехьдоалийт тха кхаш леладерашта из культура иштта дика хьувкъае?

Люцерна дика кхеяра геттара лоархIаме да, ши-кхо метр юкъ а юташ юкъера лаьрхIача бIаь метр шера долча мугIарех из дIаер. Эггара дукхагIа ги лу дIайийначул тIехьагIа шоллагIчеи кхоалагIчеи шерашка. Ерригача технологена юкъе кIезига лоархIам болаш дац, минеральни удобренеш товсаран вегетационни хьисапе хий дилларан балхаш ший ханнахьа а тешшаме а чакхдоахилга. Оаха, масала, гина лелаеча люцерна хий тох 3 мая денз цу бетта 15-гIа ди хьатIакхаччалца йолча юкъа, хIара гектара тIа юкъера лаьрхIача 350 кубически метр а кхоачийташ. Минеральни удобренеш товс Iайи бIаьстан юххьеи. Из болх беш пайда эц керттерча даькъе шин даькъах латтача гранулированни суперфосфатах, калийни тухах. Теххьара минеральни удобрени тосс хIара гектара тIа юкъера лаьрхIача 1—1.5 центнер кхоачийташ, хIаьта суперфосфат — 2—2.5 центнер. Цул совгIа, бIаьстан юххье шозза культиваци а йий, дезача дискащца макха боаккх оаха.

Боккха болх бу цу культурана зене йолча садоахача хIамаштеи лазараштеи духьала къовсам лоаттабеш. Вегетаци йолча юкъа, масала, укх шера дерригa а дIалаьрхIача 2400 гектара тIа дохьажа химикаташ техар оаха. Кхыча тайпара аьлча, хIара гектара тIа иттаза бир из болх. ДукхагIа пайда лургболаш, из гIулакх чакхдоаккхача хана лархIа деза баьцовгIаша даьккха дегI, фегара температура, хаоттам. Тувлийта йиш яц ханаш. Царна юкъе лаьрххIа юкъ хилийта еза.

Уж дерригa гIулакхаш чакхдоаха ханаш хIара шера лаьрххIа леладеча журнала тIа дIаязъю. Опыто хьахьокх фегара йIовхал 12—13 градусал лохагIа йолча хана техача дохьажа химикаташа лазарашта а зене йолча хIамашта а цхьаккха зе ца делга. Иттаза баь из болх бийкъача, укх тайпара сурт отт. Ялхазза — фитономус, кхозза — люцерновй комарик цкъа тихиус - семеед яхача соадоахача хIамашта духьала техар оаха молхаш. Дерригa уж балхаш бийсан чакхдаьхар. Дийнахьа де йиш яц. ХIана аьлча, цу молхаша доаде мег опылени еш дола нокхарий, кхытайпа мозий. ХIаьта бийсана техача ди тIакхачалехьа феца дIа а эяле царна зе дац молхаша.

Иштта дукха молхаш йийттар оаха укх шера, цхьайола зене хIамаш дохьажаца дIа а Iема шозза-кхозза техача а цо царна зе деш хиннадоацандаь. Кердача, тIеххьарча хана арахийцача ядохимикатех пайда эцаш хиннадаларе, уж балхаш шозза, кхозза кIезигагIа де йиш йолаш дар. Кердаяраш йоацаш тха вIаштIехьдаланзар из де.

Къаьстта теркам тIабахийта безаш кхы а цхьа хIама да — гина люцерна чуэцалга. Из болх хIара участка, клетка башхало а лоархIаш дифференцированни чакхбаккха безаш ба. Хьувкъам чуэцаш йола техника, ерригa хийра моттигаш айхха дIакъайла хургйолаш кийчъе еза.

Люцерна ча шозлагIа ардаро дикка тIакхетийт ги хьувкъама. Цу гIулакхо, масала, соахка хIара гектара тIара чуийца ги 1,8 центнера алсамдаьккхар. Мело а ца еш тха технологех болх бича моллагIча боахаме дукха люцерна ги даккха йиш йолаш да. ХIаьта из тIадоагIача рузкъанга, ахчанга диллача мел пайдане гIулакх да, сога хаьттача, дувца а мича эш.

А. ПЕРЕЛЯКОВ,
совхоза керттера агроном.

Парторганизацешка — отчеташи хоржамаши

Гуччахьара къамаьл

Укх шера во да «Чечингражданстрой» яхача треста чуйоагlаш йолча специализировании участка коллектива гlулакхаш. Бархl бетта план 87,9 процент мара кхоачашъяьяц, балха юкъе дуккха кхоачамбоацараш нийсденна хиннад.

Из иштта хилара бахьанаш тоадара де дезар а диl-цар укхаза хиннача отчетно-хоржамий партийни собране. Ала деза, цу хьакъехьа коммунисташта юкъе гуччахьара къамаьл хинналга. Шоашта бехк тlерабоахаш бацар партийни организаце секретарь Кривченко Полина Петровна, участка начальник коммунист Базаев Гирихан Магомедович, къамаьл даь кхыбола коммунисташ.

Парторго яьча докладага ладийгlача гуш дар из самокритиках йиза йолга а, коллектива проблемаш тохкаши уж хилара бахьанашта анализ еши йолга а.

— План кхоачашъяь ца хилара дуккха бахьанаш дувца йиш я вай, — аьлар цо. — Массехк бутт баьккхар болхлоша сварка е газ йоацаш, сантехнически оатхалаш ца тоъаш. Цхьабакъда, дисциплина чlоагlъяра лерттlа терко яь ца хиларах а зе хиннад предприятена. Балха дlаялалехьа болхлой дlаиха а тlехьбиса балха хьаиха а дуккха моттигаш хиннай. Ворхl ди прогулаш хиларах 400 сома план кхоачаргъянзар.

Ший доклада тlа парторго нийса критика йир цхьаболча коммунисташта. Парторганизаце хlара член массазара поручени йолаш ва. Царех цхьаболчара шоай гlулакхаш бехктокхаме леладу, уж ба Н. Н. Бутузов, Ш. С. Сибгатович, В. Н. Каменчук. Амма, шоай общественни гlулакхаш тесса леладеш коммунисташ а ба. Масала, идеологически болх дlабахьа безаш хиянача К. М. Базаева дика кхоачашданзар ший денкхар. Марксизма - ленинизма школа хиннаяле а хlанзарча замано дlадеххача тайпара дlабахаянзар цун болх. Цхьабакъда, къамашта юкъера доттагlал чlоагlдара Базаева лерттlа терко яьлга а белгалдаьккхар секретара. Специчастка коллектив йоккха еце а, дуккхача къамех нах ба цунна чубоагlаш. Массане цхьана, барт болаш хьабу шоай болх. Цхьан болхлочо къамаш къоастадеш, кхыметтел, къамаьл а хиннадац коллективе.

Докладах лаьца къамаьл даьча Г. Базаева белгалдаьккхар план кхоачашъяь ца хилара шийна хета бахьанаш.

—Ховш да,—аьлар цо,— ер шу дlадолалуча хана мел во lалашдора вай материалашца. Предприяти хозрасчетагlа къахьегаш хиларах геттара кlезига дар болхлой алапеш. Цудухьа, дикагlа бола специалисташ кооперативашка дlабахар. Вай цу хьакъехьа лерттlа агитационни болх баь баларе, иштта нийс ца дала а мегар из гlулакх.

Къамаьл даьча коммунисташа белгалдаьхар пенгазеста арахецаш доацалга, коммунистий отчеташ наггахьа мара ца хулилга, профсоюзнии общественни кхыча организацейи балха коммунисташкара лерттlа тlахьожам ца хилар. Керда хоржаргволча партийни организаце секретара а цун заместитела а уж кхоачамбоацараш дlадоахилга тlадиллар коммунисташа.

Партийни организаце балха дукха критика яьяле а, хьалха хинна парторг херъжар шоашта коммунисташа. Цу хьакъехьа хаттар дича, укхаза дуккхача хана денз болх беш волча А. Никольченкос аьлар:

— Дукхагlча даькъе оаха тахан дийцараш кхоачамбоацараш дале а, парторганизаце а къаьстта парторго а болх баьбац аьлча харцахьа да. Полина Петровнас дукха къахьийгад парторганизаце гlулакхаш тоадара, къона болхлой парте хьаийбара. Хlаьта, оаха яь критика цо тlаэцаргйолгах а цунах пайда эцаргболгах а тха шеко яц.

Собране хиннар даьсса къамаьл дацар. Цо тlайийцача резолюце тlа яздир мел хинна замечанеш тахка а техка, 25 октябрь хилалехьа парторго кхоачамбоацараш дlадахара тlаерзаяь мероприятеш белгалйоахаргйолаш а аргlанарча собране уж ювцаргйолаш а.

Ч. МАНОЛИС.

Нийсача новкъа баргба

№ 11 йола Грознера юкъера школа «Березка» яхача тикана гаьна йоацаш я. Дукха ха я из школа Гучиговгlар дезала бокъонца шоллагlдола цlа хинна дlаэтта. Укх шера зlамига Эдильбек мара цlагlа ца вусаш, боккхагlа бараш (уж ялх саг ва) берригаш а цу школе деша бахаб. Майрбек хьалхарча классе вахав, хlаьта Казбек — нийслагlча. Уж ба цу цlен зlамагlен вокхагlен вола шиъ. Вешта, кхыбараш шошоай классашка ба.

Укх школерча хьехархошта дика бовз Гучиговгlар дезал. Казбека хьалхара хьехархо хиннай Мисаянц Нина Филипповна. Хlанз из шоллагlча классе дешаш волча Альбека хьехаш я.

Тахан ялхлагlча классе йола Аза хьалха Галкина Лариса Ивановна йолча дешаш яр. Хlаьта, тахан из хьехархо йолча венав Майрбек. Шоай эггара хьалхара хьехархой дагабоагlаш а уж безаш а да дерригa бераш, цар даьйноаной.

Шоай низ шоашта ховрий кхо ца деш бераштa дlалуш ба классни кулгалхой Л. Б. Штомкель, А. Д. Трушакова, С. А. Таева, иштта кхыбараш а.

Хеталу, укх школа а хьехархой коллективо а бераштa эшаш бола кхетами хьехами лургба, аьнна. Цох йола шеко дlайоал, укх школе дешаш хинна вежарий Аушевгlар Адам, Руслан, Бахьаудин дагабехача. Ховш ма дий, мела дика бlухой, бокъонца бола интернационалисташ царех хинналга. Нийсача новкъа баргба аьнна хет укхаза дешаш бола Гучиговгlар дезалхой а.

И. НИКОЛАЕНКО,
СССР журналистий Союза член.

Законий проекташ ювцаш

ИНСТРУКЦЕШ КlЕЗИГАГlА ХУРГЙОЛАШ

Совета халкъа депутаталла кандидаташ оттабеш набарахбенна, багlачар а кулгаш урагlа ахийта ханаш дlаяьннай. СССР халкъа депутаташ хоржача хана вайна къаьгга из бlарга а дайра. Дика урок елар цу хоржамаша харжархошта, хьалха вай бlарга къайла хинна кlоарга харцонаш гучаяьлар, наьха политически сакхетам айбар.

Хьалха хиннача штампастереотипа хьисапе из процесс дlаяхьа гlертаршкахьара духьаленаш а хилар, цхьайолча хана геттара гоаламаш багара а яьха чухехкаш. Харцонаш а кlезига лелайнзар из гулакх хьалхарча харшара ца далийта гlийртача наха, къаьстта хьакимех болча наха. Из а вайна ховш да. Дукха коллективни жалобаш ихар лакхехьарча инстанцешка уж харцонаш ювцаш.

Из деррига а дагаухаш йийшар аз РСФСР Конституцена (Керттерча Закона) хувцамаши тlатохараши дарах долча РСФСР Закона проект. Гуш да из оттаьраша кlоарггa творчески уйла еш къахьийгалга а, хlаьта ма хулла чlоагlагlа перестройкаца ювзаенна хургйолаш из хилийта уж гlийрталга а. Хlанз халкъа дош юкъедихьача кхы а чулоацам болашагlа хургья из. Са а безам бар цун цхьаццайолча моттигех сайна хетар ала. Са теркам тlаэзар «Халкъа депутатий Советий системеи балха принципаши» яхача 10-ча даькъа 87-статьяс, вешта аьлча цун хьалхарча абзаца. Республикански а моттигера а лоархlам бола эггара саготах дола дешаш РСФСР-а халкъа депутатий съезда заседанешка а РСФСР-а автономни республикай Лакхехьарча а моттигашкарча а Советий сессешка е цар референдумашка дувц, йоах цу статья тlа. Из нийса да, хlаьта а юххера из абзац чакхйоала дешаш кlезига-дукха даьшхача нийсагlа хургдар, аьнна хет сона, масала, укх тайпара: цу тlа йоах (уж лоархlаме дешаш дувца) «...халкъа депутатий моттигерча Советий сессешка е цар референдумашка оттаду». Лакхехьара денз из предложени lоешаш хилча (цхьан предложенех латт из ерригa абзац) кхета хала да: уж референдумаш цу массайолча лакхехьарча а лохехьарча а рангех йолча сессешка е езаш я, е духхьала моттигерча Советий халкъа депутататашта юкъе хила езаш я. Берригa а из хьовзам бер «цар» яха дош да. «...Сессешка» яхача деша тlехьа тlадам е запятой а оттабаь: «...аьнна чакхъяьккхача бакъахьа хургья из предложени. Из цаl да.

Шозлагl-дале, депутаташта уж референдумаш-м сел чlоагlа эшаргйий-хьох, аьнна а хет, хlана аьлча цар эггара низ болашагlйола форумаш йолаш ма йий — съездаш, сессеш. Уж дерригача СССР-с къаьст-къаьстача регионашка, республикашка, областашка, районашка бахача наьха вахарца дувзаденна дола эггара лоархlамегlа, эггара саготагlа дола дешаш-м халкъа референдумашка дувца увттадича а бакъахьа дар. Цудухьа, сога хаьттача, аз из абзац укх дешашца чакхйоккхаргьяр: «...е халкъа референдумашка оттаду». Иштта халкъаца дагаваьнначул тlехьагlа депутатий форумашка ма кхоачаргдий уж дешаш юххера а.

Дlахо, кlезиг-дукха, эргаьккхача бакъахьа яр аьнна хет II-ча Керта 96-ча статья 4-гlа йола абзац а. **«Хоржамий бюллетенашта юкъебахьа йиш йолча кандидатий дукхала доазув къоастадац»**, **«Хlаьта а шиннел кlезигагlа** йоах цу тlа. «Къоастдац» аьннача запятой а оттабаь. **хила йиш яц уж»** аьнна lотlатехача хоадам болашагlа хургдар аьнна хет цун маlан. Хlана аьлча цу гlулакха дукхал кlезигал хоадаяь ца хилча цхьаболча чиновникашта эша «къорг» гучайоал цига. Цаl мара вай кандидат вац аьнна хьалхарча харша яккха тарлу цар из процедура.

Геттара уйла тlаяхийта цхьалхадаккха дезаш дар цу законопроекта тlа кандидаташа регистраци еш йолча процедураца дувзаденна дош а. Хlана аьлча чlоагlа тоамбоаца озабезамаш а киловзал а нийслу цу юкъе, къаьстта кулгаш урагl а ухийташ, гуччахьа кхаж тоссача хана, Еррига стадион хьалйиза багlа болельщикаш кlирабенна бlарахьежжаше а футбольни судахочо а ма дой цкъаза озабезамаш. Тlаккха дуккха нах гулбеннача президиуме вагlача «дирижера» хlана хила йиш яц цу тайпара «бокъо». Къаьстта дукха кегар хул юххера а хулача харжархой окружной собранешка (вlалла ца хилча-м бакъахьа яр уж, хlаьта а проекта тlа хоадам боллаш къостадаьдац из дош а). Цкъа-дале, чlоагlа чоалхане хул цар повесткаш, шозлагl-дале, даьсса хабараш-къа, маьлаш кlордадалла дlаьх а лу. Сен лу цу моча бехктокхамерча собранешка кандидата кхоккхе а тешашта дош? Дlахо, сенна веза цхьан кандидата кхо теш? Цу кхаьнне а дувцар цун вахара-лелара, къахьегама автобиографи мара а ца хилча? Тоъаций лоацца цун вахара-лелара хьисап хьадувца цаl хилча? Наха из дlа ца вовзар кхер уж, е цун оамалаш йолчча тайпара харжархошта шоашта гучаяха могаргдац? Трибуна тlа еррига ха цу тешаша дlа лаьце, харжархой шоаш делаьрхlа хаттараш ца дулуш бус кандидатага. Царна тlехьа трибунаш тlа шоай программаш - платформаш еша езаш кандидаташ а ма бий. Нагахьа санна, масала, пхи кандидат хуле, царна тlехьара тешаш а болаш 15 саг хул къамаьл де дезараш. Тlаккха хаттараш - къамаьлаш деш а ца деш а харжархой бисача гlолла кхаж тосса процедура йолаю президиумо, счетни комисси вlашагl а елле. «Инструкце тlа иштта дац, инструкце тlа вешта дац», яхаш харжархошта ловчча тайпара дlа а яхийтац из процедура. Вай дувца хоржамаш хулача хана сона сайна цхьан окружной собране бlаргадайнар да-кх аз дувцар. Цхьан кандидата урагlдахийта кулгаш дагардь счетчикаш баьлча залера цlогlарч техар: итогаш хьакхайкае тхога аьнна.

— А, йиш яц, — аьнна хьакхайкадир президиумера, — массабола кандидаташ чакхбаьннaчул тlехьагlа мара дlахайта йиш яц из инструкцех.

Цхьабола нах цу гlулакха раьза боацаш арабовла аьнна гlейттар.

Арадовла йиш яц инструкцех, аьнна уж а lоховвшабир.

Лоацца аьлча, цу озабезамаш деча наха ког гlортабе моттигаш дукха хул цу процедурашта юкъе. Цу деша а хоадам беш моттиг нийсйича бакъахьа яр цу проекта тlа, хlаране шийна хеттача тайпара дагайохаш йола уж «инструкцеш» кlезигагlа хургйолаш.

Юххера, цхьаькха а да, сов долаш а. Из я харжархой кандидата тlехьабоахаш е духьалбоахаш еш йола агитаци. Сен боах харжархой цунна тlехьа а духьал а? Тоъаций, из кандидат фу саг а аьнна харжархошта дlавовзийтача, дlахайкавича, цунга шийта ладийгlача? Тоъаций 97-ча статья тlа яххача тайпара, гражданашта, къахьегама коллективашта, общественни организацешта цун политически, адамий оамалаш паргlатта а массе оагlорахьара а собранешка, кепайоазонца, телевиденс а радио а гlолла дlайовзийта бокъо елча? Агитаци ю оаха, яхаш цхьабола кандидаташ lотеlабеш, шоллагlбараш хьалъийбеш моттигаш нийсъялийтар мара цу агитацес дековкъостал дац, тахан альтернативни лерттlа вlаштlехьяьккхача хоржамий системе. Цудухьа, вай ювцача статья тlара цу агитацех лаьца дешаш юкъера дlа а даьха, укх тайпарча редакцех из шоллагlа йола абзац чакхъялийта-ча бакъахьа хет сона: **«РСФСР гражданашта, къахьегама коллективашта общественни организацешта таро лу халкъа депутаталла кандидатий политически, адамий оамалаш паргlатта а массе оагlорахьара а собранешка, кепайоазон тlа, телевидене а радио гlолла а дlайовзийта»**. Цул тlехьагlа царех малагlчун оагlув хьаллаца беза-м харжархошта шоашта дикагlа ховргда.

М. КАРАЕВ.

СЛЕСАРЬ-СБОРЩИЦА

Итт шера школе дешаш шоай хьехархой йlовхалцара къаьстачул тlехьагlа цхьабола къонабараша lалаьмате дукха ха йоаю вахаре шоай моттиг ца корайоагlаш, малагlа кулг-говзал, професси lомаергья ца ховш. Сурта тlа шоана гуча Зангиева Хяде-м атта дlадерзадир из гlулакх. Ше яхача Наьсар-Керттерча юкъерча школе деша ягlача хана ший накъостaшца Гl. Ахриева цlерагlча «Электроинструмент» заводе экскурсе хилар из. Чlоагlа зем бир цо сборочни цехе болх беча кхалнаха цlе бос бола хоза электросверлилкаш хьа мишта ю хьежаш.

Школа йистейоаккхаше а кхы уйла ца еш, цу сборочни цехе тайп-тайпара гlонна дола балхаш де эттар из. Дукха ха ялалехьа конвейер тlа моттиг а елар цунна уж «хоза сверлилкаш» гулъевlашагlъехка.

— Хlамах сиха кхеташ, тха профессен дух тlа ялара чlоагlа тlера яр Хяди, — яхаш дувц цеха начальника Костоева Марема. Цудухьа оаха теркам тlабахийтар цунна, тхоай кулг-говзал дlаlомайр. Хlанз ше я Хяди кхыбараштa сборщица говзал дlаlомаеш.

Сборщицай бригада бригадир я Хяди. Цеха коллективе хьалхале лелаю бригадир ше а йолаш 8 йоl чуйоагlача цу коллектива. Хlара сменагlа 250 сверлилка чакхйоал цар кулгех. Планал дуккха дукхагlа я уж. План тlехкхоачаш ца еш, цхьаккха бутт а квартал а чакхъялийтац мехкараша. Цехе дlа-хьа тела цlе вымпел а царга я. Сий а деш, цlераш йоах Хяде шийца болх беча мехкарий Пугоева Розай, Шебилова Шарилата, Арсельгова Эсета, Торшхоева lашата, кхычар.

Хlаьта Хяди ше а я шийгара хьокхам-хьинар царна бlаргадайташ а уж шийна тlехьабаха ховш а.

М. АРАЕВ.

СУРТА ТlА: Назранерча «Электроинструмент» завода слесарь-сборщица Зангиева Хяди.

Автора сурт.

КОММУНИСТАШТА ДАГАДОАЛЛАР

Укх шера геттара халача хьалашка къахьегаш ба Грозненски районерча ДПМК болхлой. Шера бе безача балха боарам шозза айбаьб цар. Цул совгlа, кхы а цхьа геттара бехктокхаме тlулакх тlадиллад организацена, — лоаман районашкарча наьькъашта бlаьсти лаьтта такхарах хинна зе юхаметтаоттадеш я цун коллектив. Укхаза мел бола болхлой, стихийни хатар хиннача къахьегаш ба. Цу балха юкъе доккха дакъа лоацаш я Музаев Хаджи-Мурат Магомедович керттe вола укхазара партийни организаци.

Юххьанцарча партийни организаце чувоагlаш нийс саг мара вац. Цхьабакъда, хьинар долаш, сакхетаме коммунисташ уж хиларах доккхий гlулакхаш кхоачашде вlаштlехьдоал цар.

— Оаха еннача предложенех хlара денна цхьан сменахи ах сменахи болх бергболаш соцам баьб тха коллективо, — дувц парторго. — Дукха болх ба хlанз лоамашка, дуккха да дохадаь наькъаш а тlийнаш а. Цудухьа, из деррига тоадаь даллалца иштта бергба оаха болх.

Шоашта тlадилла гlулакх мел лоархlаме да ха а ховш, шоай мел болча низаца из сихха кхоачашде гlерт коллектива болхлой. Лакхъеннай цар къахьегама овсарле. Дlададахача шера бархl бетта хьокхамашка хьежача хlара сага выработка 8013 сом мара хиннаяц, хlаьта укх шера бархl бетта — 11619 сом я. Вешта аьлча, 144 процент лакхъеннай из укх шера. Эггара халагlа йолча моттигашка къахьегаш ба ДПМК коммунисташ. Социалистически яхье хьалхарча мутlарашка латт М. Азизова, А. Митриева. Лоархlаш ба уж коллективе, сий ду цар болхлоша а кулгалхоша а.

Цхьабакъда, деррига дац партийни организаце низ дlакхоачаш. Дукха лазараш да предприяте. Царех эггара халагlа дар да — балхаш сезонни хилар. Шера кхоъбиъ бетта хаоттам талхар бахьан долаш болх дlа ца бодаш латт болхлой. Цу юкъа хайра алапи ца доагlандаь балхара дlабувл нах, хlаьта бlаьсти яьлча кхыбараш боагlа.

«Кадрай текучесть» лакха хилара кхы а бахьанаш да. Царех цаl да, технически база геттара эсала хилар. Юртарча наькъашка лела автомашинаш тиша я, царна увттае оатхалаш а тоъаш яц. Цудухьа, шофераш а дукха сецац предприяте болх бе. ДПМК балансе латт ялх асфальтни каток, цхьабакъда, царех болх беш ца хилча а доккха хlама хет укхаза. Дукхагlча даькъе тоае оатхалаш а йоацаш латт уж. Из деррига дуккхаза дийцад коммунисташа, из хьал тоаделга хьа а дийхад шоай кулгалхошкара, цхьабакъда, хувцалуш хlама дац.

— Стихийни хатар хиннача болх бе тхона тlадиллачар, кердача техникаца, оатхалашца предприяти lалашйоре бакъахьа дар. — аьлар Хаджи-Мурат Магомедовича. — Уж кхоачамбоацараш доллашехь а иштта къахьегача тха коллективана гlо доре, дуккха лакхагlа хургьяр тха балха овсарле.

М. ЧАХКИЕВ.

Оаха яздаьчун лерагlа

ЭРГАЛОНАШ ХИННАЙ

1988 шу чакхдоалаш «Сердало» газетас кепатехаяр горэлектросета а райэлектросета а болх бувцаш йола материал.

Газета дешарий письмой лерагlа язъьяьча цу материала тlа дувцар. Назрановски районерча электросета а горэлектросета а балха юкъе нийслуш долча кхоачамбоацарех лаьца. Наьха хьашташ лерттlа кхоачашдац аьнна вывод еш яр материал.

Горэлектросета кулгалхоша (тахан цу организаце цlи кхыча тайпара я) вlалла терко йоацаш йитар тха материал. Газето оттадаьча хаттарашта дика е во дала жоп доацаш бисаб уж. Цу кулгалхошта эшаш дар дlахьеха сагота хиннаяц Назранера горсовет а. Хlама дацар жоп денна деце а балха юкъе хувцамаш хиннадаларе. Цхьабакъда, уж а доацаш да.

Вешта, кхыча тайпара реакци хилар «Райэлектросета» кулгалхочуна Чапанова Баматгирена. Материал араьяннача дийнахьа денз цу тlа дувцаш хинна кхоачамбоацараш дlадаха йолаелар цо кулгалдеш йола организаци. Къоначa кулгалхочо цу организаце коллективо еш йола критика шоашта lаткъаргйолга кхетадир. Цудухьа цахаддаш къахьегаш я еррига коллектив ший болх дикагlа, наха эшшача тайпара хилийта гlерташ. Ала доагlа из гlулакх царна дика карагlдаьннaлга. Таханарча дийнахьа дlадаьхад газета тlа дийца хинна кхоачамбоацараш. Тоаяннай коллектива юкъера микроклимат а. Юрташка баха нах леткъаш бац хlанз Б. Чапанова кулгалдеча организаце балха.

ПЛАН ТlЕХКХОАЧАШЪЮ

Кховзткъеи итт эзар сом гаргга цlена пайда баьккхаб Серноводски хий доаккхача завода коллективо. Завода директора Баташов Адама яхачох, из де вlаштlехьдаьннад наьха къахьегамеи технологически дисциплина айяларах, балха режим нийса лелаярах. Цу юкъа арахийцай минеральни хий чудола 3 миллиони 120 эзари шуша. Бlаь процент кхоачашъяьй поставкаш яра план.

— Серноводскера минеральни хий чlоагlа дарбане да, цудухьа, вай мехка чlоагlа хоатташ да из, — йоах завода керттерча бухгалтера Вагапова Лиляс. — Укх шера тхона оттаяь план 6 миллиони 100 эзари шуша я. Шеко яц, тха коллективо из тlехкхоачашъергхиларах.

Заводе болх бераш шоай гlулакх дика довзаш, бlубенна нах ба. Цудухьа, хургда-кх укхазара кадраш хувцалуш ца хилар. Тоаме къахьегаш ба укупорщица Хупуева Джарадат, этикировщица Асаева Малика, Шельняков Виктор. План 25 эзар йолаш, хlанз хlара дийнахьа 30 эзар совгlа шуша минеральни хий арахец заводо.

В. КУРБАНОВ.

МИШТА ДУ ШОАНА ГlУЛАКХ

БОЛХЛОЙ СТОЛОВЕ

Вай республика столица юккъе ул эггара къаьнагlъярех йола завод «Автоспецоборудование». Цига болх беш ва 1000 гаргга саг. Геттара готта да цун ков. Цига латтача машинашта, механизмашта, подъемникашта, тайп-тайпарча узлашта юкъе гlолла оагlора а вувлаш ваха везаш хул, дlакхийтта ког е lокхийтта корта лозабар кхераш.

Иштта хьайна этта сурт дицлу хьона завода столове нийсвелча. Эггара хьалха белгалдаккха деза из ший йоккхалгеи цкъара lохайна хlама юача моттигашкеи заводерча наха хила ма йоагlара йоацилга. 10 метр шерей 20 метр йlаьхеи йолча помещене дитсаьна 10 истол латт, хlаране тlа виъ саг а ховргволаш. Цу истолашта юкъе латт истолаш тlа багlа нах хlама диа баларга хьежаш дукха болхлой. Цу тайпара садуаш хила веза истола тlа вагlар, хlана аьлча из йистеваларга хьежаш цунна тlалатт кхыбола нах. Хlаьта цу ханна столове раздаточнеи буфетеи дукха нах хул, цаl шоллагlчоа тlехьа аргlана айтте. Шорттига гlа а боаккхаш дlатlакхоач уж раздаточне е буфете.

Иштта дар сона бlаргадайна сурт со 18 сентябре цу завода столове нийсвеннача хана. Буфете болх беш йолча заведующена Р. Д. Балгаевана тlаккхача хала дар, буфете тlакхача латта нах дукха бар.

Нах чакхбовлалца аргlана этта, хьежа везаш дар гlулакх. Хlаьта аргlана латта нах чакхбоалилга завода болхлошта хила ма доаггlара дацар. Лерттlа йолча моллагlча а предприяте 40 минутагара сахьат даллалца мара делкъийга хlама дуа ха йlаьх ца луча мette укхаза из ха кхаъ мette укхаза из ха кхаь сахьата йlаьх лу. Цу тайпара балха ха дукха йоаю.

Столовера сай гlулакх даьлча, са къамаьл хилар завода халкъа тlахьожама председателца А. П. Губсекецеи профкома председателца В. А. Арутюновцеи. Царга гlолла ха лайр сона предпоняте коллективо план мишта кхоачашъю.

Царех цхьанис аьлар план-м кхоачашъю. Цо аьннар нийса дацар. Заводе хул «lаьржа» шоатта денош. Иштта кхоачашду заводе болхлой хьашташ.

Юха хьоаергья вай столови. Заведуюци делкъел тlехьагlа шоллагlча сахьата мукъа хилар соца къамаьл де. Из мукъайоалача юкъагlа са кхийр август беттен сентябра хьалхарча шин кlирагlен йолча менюга хьажа. «Автоспецоборудование» завода болхлоша делкъийга дуа хlама геттара эсала да. Хlара дийнахьа цар делкъийга дуа хlама да: гороха е вермишела суп, котама дулх, шницель е плов, тlоа, компот.

Дукхагlболча болхлоша бекъа кхача буъ — цехе шоаш болх беш болча пирожкаш юъ шурийца.

Ховш ма дарра, вай республике эггара дукхагlа баьцадаараши сомаши хул июль, август, сентябрь бетташка. Бакъда «Автоспецоборудование» завода болхлой столове меню тlа цlаккха а нийслуш дац уж. Меню тlа яздечох теша мегаргвале, столове август бетта шоззеи сентябрь бетта цкъаи кабуца салат хиннад. Цlаккха а хиннаяц помидораш, харбазаш, пасташ, комсаш.

Укхаза белгалдаккха доагlа общественни кхачан хьакъехьа шоай гунахьа доацаш санна халкъа тlахьожами профсоюзни комитети ца lеш хилар. Цар завода кулгалхошта хьалхашка дуккхаза а оттадаьд общественни кхача болхлошта дикагlа хилийта безаш хилара дош. Из дош цар, дихьад республика торговле министра общественни кхачан хьакъехьарча заместителга а. Иштта уж леткъача, массехк дийнахьа дикагlа хул столовера дуа хlама. Цул тlехьагlа, ше хьалха ма хиллара дlаотт.

№ 46 йолча столове заведующеца Е. Г. Бельферца къамаьл хилар са. Заводе хулаш дола делкъийга дуа хlама селлара эсала хlана да аьнна шийга хьаьттача, цо аьлар, столове тоъаш бац даа хlама хьакийчде нах. Цудухьа салаташ кийчдац, баьцадаараш доллаше а. Из иштта хила а мег. Бакъда ховш дац иштта хьале заводской профсоюзни комитет кхы хlама ца деш хlана я. Цо ца лорадой хьан лорадергда, хьан кхоачашдергда болхлой хьашташ? Из еций администрацегара доагlар хьадеха а из цунга кхоачашдайта а дезар, болхлошта дукхагlа, тайп-тайпара а дика а кхача хилийтара йоакхо е езар?

А. САДУЛАЕВ,
тха спецкорр.

Хьахоададу моттиг

ПРОВЕРЬТЕ ПРАВИЛЬНОСТЬ ОФОРМЛЕНИЯ АБОНЕМЕНТА!

На абонементе должен быть проставлен оттиск кассовой машины.

При оформлении подписки (переадресовки) без кассовой машины на абонементе проставляется оттиск календарного штемпеля отделения связи. В этом случае абонемент выдается подписчику с квитанцией об оплате стоимости подписки (переадресовки).

Для оформления подписки на газету или журнал, а также для переадресования издания бланк абонемента с доставочной карточкой заполняется подписчиком чернилами, разборчиво, без сокращений, в соответствии с условиями, изложенными в каталогах Союзпечати.

Заполнение месячных клеток при переадресовании издания, а также клетки «ПВ — МЕСТО» производится работниками предприятий связи и Союзпечати.

Хьамсара газет дешараш!

Тха газет яздайта шоана аттагlа хургдолаш оаха кепатох ер абонентни бланк. Цун тlехьашкахьара оагlув я укхаза шоана гуш яр. Бланка хьалхашкахьара оагlув — йиълагlча оагlо тlа.

Машара цӀей

Укх деношка Сунженски района культура цӀен хьалхашка гулбелар райцентрерча школацӀара дешархой. Цига цар дездир «Машара ловзоргий цӀей». Из доладелар тӀема символика йола ловзоргаш йоагаярца.

Цул тӀехьагӀа дешархошта хьалхашка къамаьл дир тӀема ветерана А. А. Татаринцева, районни пионерий цӀен директора А. Булгучевас, бӀухочо - интернационалиста ВЛКСМ РК инструктора Г. Прощина. Сакъердамеча программаца дӀадихьар цӀей РДК художественни кулгалхочо, массовика - затейника М. Ф. Панарина.

Цо бераша тайп-тайпара конкурсаш чакхъяьхар, ловзараш дир, сакъердаме сценкаш гойтар. Цунна новкъосташ деш бар № 1 йолча юкъерча школа дешархой Дащенко Петя, Вышегурова Залина, Точиева Мадина. Цар мультфильмай турпалий ролаш ловзайир. Школашкарча дешархоша халхараш деш, иллеш доахаш дукха сакънйрдар. Ерригa майда бе-бе цӀераш йолча «улицашта» йийкъаяр. Ремесленни «улицагӀа» машара ловзоргаш хьаеш а тоаеш а мастерской яр. Цу хана Машара «улицагӀа» асфальта тӀа сурташ дахкара хетаь конкурс хилар. Цига шоай машарцара безам, машара сердал гойтар бераша.

Эггара йоккхагӀйола говзал гойтар Орджоникидзевски № 3 йолча юкъерча школа 6 «а» классерча дешархоша. Царна хьалхара моттиг елар.

Бераш шоай кулгалхошца хьаь ловзоргаш йохкаш ярмарка оттайир. Цига гулдаь ахча вай республике тохкамозе даьча берашта дӀахьожадир.

ЦӀей чакхдоаллаш культура цӀагӀа спектакль хьекхар берашта.

Иштта машар чӀоагӀбеча дакъа лаьцар бераша.

Л. ТУМГОЕВА,
Сунженски № 3 йолча юкъерча школа дешархо.

ДӀадахача шоаттадийнахьеи кӀирандийнахьеи Грозне хилар юрташка къахьегача нахална 1-гӀа республикански культурно - спортивни фестиваль.

Хьалхарча дийнахьа уж бахаш хиннача «Грозный» яхача туристски гостинице хилар викторина, концерт.

ШоллагӀча дийнахьа Орджоникидзе цӀерагӀча стадионе парад хилар: районий цӀераш тӀайола трафареташ бе а йоахкаш чакхбаьлар Наурски, Гудермесски, Назрановски, кхыча районашкара баьхка фестивале дакъа лоацараш. Царга моаршал хоатташ къамаьл дир, облсовпрофа секретара М. Д. Пугоевас.

Яхьаш хилар укх тайпаех: культурни программа, 60 метри 500 метри бовдар, шашкаех, волейболах, теннисах ловзар, легковой автомобилаш лехкара доахан детта аппараташ вӀашагӀйохкара а говзал дӀахьокхар.

Эггара хьалхара моттиг йьккхар яхьашка Наурски районера баьхнараша.

СУРТАШ ТӀА: Назрановски районера баьхка фестивале дакъа лоацараш; Наурски районерча «Красное Знамя» яхача колхоза доярка Х. Хашаева; Надтеречни районера водитель А. Астамирова.

В. ЕЛИЗАРОВА сурташ.

КЪАХЬЕГАМА ДИНАСТИ

МестоевгӀар дезало бӀаь шу хиллал ха яьккхай Назранерча «Электроинструмент» яхача заводе къахьегаш. Тамашийна хетадала мег уж дешаш. Ховш мадий, вай ювца завод хьалъяь иззала дукха ха йоацилга... ХӀаьта а вай лакхе аьннар нийса да.

Из гучадоал МестоевгӀар хӀгра дезалхочун къахьегама стаж вӀашагӀтехача. Дезала да Местоев СаӀида Ӏаьла укх заводерча стройучастка столяр волаш къахьегаш ва 1969 шера денз. Вовзаш ва Ӏаьла ерригача коллектива а Назранерча наха а. Массехказа дика къахьегамхо ва аьнна белгалваьккхав из завода администрацес, районерча партийни органаша.

Местоев Ӏаьлий къахьегама никъ белгалбаьккхаб массехкача Сийлен грамоташца. Цунна еннай «Коммунистически къахьегама ударник» яха цӀи, «За трудовую доблесть» яха медаль.

Иштта, 1969 шера денз укх коллективе къахьегаш я Ӏаьлий йоӀ — Роза а. Техникум чакхъяьккхачул тӀехьагӀа укх заводе болх бе ера из. Заводаца хоттаделар цун деррига вахар. Тахан химлабораторе къахьегаш я из. Цу лабораторе инженер йолаш я Розай йиша Люба а. Цун вахар а хоттаденнад завода коллектива вахарца.

1976 шера «Электроинструмент» яхача заводе балха ера хӀанз сбыта отдела инженер йола Местоева Лида. Бакъда, тахан заводерча коллективе эггара лоархӀаш болча наха юкъе я из. Райсовета депутат а профсоюза обкома член а я Лида. Заводе болх беш ва цар воша Руслан а. Из къахьегаш ва 1980 шера денз.

Эскаре гӀулакх даь ваьнна цӀавеначул тӀехьагӀа дезала юкъе йохаеш йоацача традицех заводе вера Хьасан а. Из дар 1986 шера. Цу хана денз къахьегаш я укхаза цар йиша Марем а. Цул цхьа шу тӀехьагӀа венав Хьусен.

Вешта аьлча, цхьан цӀагӀара бархӀ саг ва-кх цу заводе къахьегаш. Йоккха папка я МестоевгӀар цӀагӀа. Цу чу гулъяьй цар дезалхошта мел тийна Сийлен грамоташ. Дукха моттиг езаргъяр духхьал цар цӀераш яха эттача а. Кхы а дукхагӀа ха езаргъяр укх заводерча болхлоша МестоевгӀар дезалах оалаш дола дикадараш дувца волавелча.

Цудухьа, лоацца аьлча бакъахьа да. МестоевгӀар дезала вахар бокъонца йола къахьегама подвиг я. Цудухьа, цхьаккха шеко яц цу дезалхой а къаьстта из къахьегама династи дӀайолаяьча Ӏаьлий а сий де дезаш хилара.

Б. ЖАБРАИЛОВ.

«Сердало»-90

Чакхдоалаш латт хьатӀадоагӀача шера газеташи журналаши яздайтилга. Уж яздайта йиш я бувзама отделенешка, «Союзпечата» агентствашка, предприятей, учреждеиней, организацей общественни распространителашка гӀолла.

Тахан оаха кепатохаш йола «Абонемента» бланк шоана подписка е аттагӀа хургдолаш тох. Цу тӀа йоазув деча хана жӀарг оттадеш дӀайоае еза газеташ хьанийде шун безам болча беттай номераш.

Нийса дӀаязъе еза индекс, адрес, тайпан цӀи, инициалаш.

«Сердало» газет шера яздайтара мах а дӀаязбе беза абонемента тӀа. Цхьаккха ограничени йоацаш яздайта йиш я газет. Бланки, цу тӀа мел эша йоазош даьчул тӀехьагӀа, газет яздайтарах доагӀа ахчеи кепайоазон общественни распространителашка шоаш дахача моттиге гаргагӀа йолча бувзама отделене дӀачудала деза, цига цунна йоагӀаш йола оформлени ергйолаш.

ХЬАМСАРА ГАЗЕТ ДЕШАРАШ!

Газет яздайта йиш йола ха 31 октябре чакхйоал. Цудухьа диц ма ле ханнахьа шоашта «Сердало» яздайта. Шера из яздайтара мах—4 соми 8 кеп. Газета индекс 54673

Ф. СП-1

Министерство связи СССР
«Союзпечать»

АБОНЕМЕНТ на газету 54673.
(индекс издания)

«СЕРДАЛО»

Количество комплектов: 1

на 1978 год по месяцам:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куда ______ (почтовый индекс) ______ (адрес)

Кому ______ (фамилия, инициалы)

Хьахоададу моттиг

Доставочная карточка

ПВ | место | литер | на газету 54673. (индекс издания)

«СЕРДАЛО»

Стоимость	подписки	___ руб. ___ коп.	Колич. комп.	1
	переадресовки	___ руб. ___ коп.		

на 1990 год по месяцам:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куда ______ (почтовый индекс) ______ (адрес)

Кому ______ (фамилия, инициалы)

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕПРОГРАММА

26 СЕНТЯБРЬ
ШИНАРА

I ПРОГРАММА
6.30 — 120 минот.
8.30 — Кодр ашараш. Кишиневера передача.
9.00 — «Сакъердаме стараш».
9.45 — Мультфильм.
9.55 — «Мах» яха художественни фильм.
11.45 — Берий сахьат (Французски метта урокаца).
12.45 — «Са дега чу мелдар».
15.35 — Фильм-концерт.
16.25 — Документальни фильмаш.
17.05 — Импульс.
17.50 — «Доазув доаца экологи» (Каз. ССР Гостелерадиои Чехословаци телевидении).
18.45 — «Тахан дунен тӀа».
19.00 — «...Ялхайтта шу даланзеи бокхкагӀеи».
19.45 — Бокхийчарна дола мультфильмаш.
20.00 — «Литературно - художественни видеоканал», 1-ра дакъа.
21.00 — «Ха».
21.40 — Актуальни интервью.
21.50 — «Литературно - художественни видеоканал». 2-гӀа дакъа.
23.05 — «Тахан дунен тӀа».
23.20 — «Литературно - художественни видеоканал». 3-гӀа дакъа.

II ПРОГРАММА
13.10 — «Рисн — благородное дело» яха субтитрашцара художественни фильм.
17.25 — «Хоамаш» (гӀалгӀай меттала).
17.35 — КПСС обкоме: партийни вахарера хроника.
17.45 — «Тишка Гратный». Телефильм.
18.00 — «Жилье-2000» яха программа.
18.30 — Киножурнал.
18.40 — Информационно-музыкальни программа.
19.00 — СССР Лакхехьарча Совета сессе. Перерыве — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
— (Резерве — Ритмически гимнастика).
— РСФСР городий телестуди. «Да хила безам ба са». (Воронеж).
— «Ха».
— Бокс. Дунен чемпионат. 1/4 финал е «Тани Мария» яха художественни фильм.
— «Хоамаш».

27 СЕНТЯБРЬ,
КХАЬРА

I ПРОГРАММА
6.30 — 120 минот.
8.35 — «...Ялхайтта шу даланзеи бокхкагӀеи».
9.20 — Мультфильм.
9.55 — «СелаӀад» яха халкъашта юкъера VIII фестиваль.
10.30 — ДӀалокх Х. Ншболдина.
11.50 — Н. Островский. «Как закалялась сталь».
12.35 — Ӏилма — довзийтара фильм.
15.30 — В. А. Моцарт — флейтаи фортепианаи йола соната.
16.10 — «Надежды свет» яха документальни фильм.
16.40 — «Здравствуй, музыка».
17.25 — Документальни фильма премьера.
17.40 — Берий сахьат (английски метта урокаца).
18.40 — «Тахан дунен тӀа».
18.55 — Футбол. Европейски кубкаш.
21.00 — «Ха».
21.40 — Спортивни программа. Перерыве — «Тахан дунен тӀа».
16.40 — «Хоамаш» (нохчий меттала).
16.50 — Фильм-реклама.
16.55 — Театральни декада (нохчий меттала).
17.10 — Фильм.
17.20 — «Бовза хьай мохк». Дерригача дунен туризма ден.
17.35 — Ӏилма - довзийтара фильм.
17.55 — «Телезу» (нохчий меттала).
18.10 — «Хано хьалхадоах» (Юхагойтар).
18.40 — Информационно-музыкальни программа.
19.00 — СССР Лакхехьарча Совета сессе. (Перерыве (20.00) — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
— (Резерве (21.00 — «Ха».
— «О славе и ее мимолетности» яха художественни фильм (ЧССР, 1986 ш.).
— «Хоамаш».

28 СЕНТЯБРЬ,
ЕРА

I ПРОГРАММА
6.30 — 120 минот.
8.35 — Документальни фильма премьера.
8.55 — «Поют Ватричаны».
9.20 — Мультфильмаш.
9.55 — Футбол. Европейски кубкаш.
12.00 — Берий сахьат (английски метта урокаца).
13.00 — Спортивни программа.
15.00 — «Дукха езача стихай мугӀараш».
15.35 — г. Москвера халкъа инструмента оркестрий выступлени.
16.00 — Документальни фильмаш.
16.50 — «Сенах лехк лаьттан бераша» (ЧССР).
17.40 — Мультфильмаш.
18.15 — «Ӏаьдал — Советашта». Моттигера Советаши регионa хозрасчети.
18.45, 00.05 — «Тахан дунен тӀа».
19.00 — «...Ялхайтта шу даланзеи бокхкагӀеи».
19.45 — «Сийна концерт». «Когда поют солдаты» яхача программагӀа ахийтача письмаех.
21.00 — «Ха».
21.40 — Актуальни интервью.
21.50 — Духхьашха. «Турпалхочоа лаьрхӀа дола низга» яха художественни фильм 1-рен, 2-гӀен сереш.

II ПРОГРАММА
16.05 — «Хоамаш» (гӀалгӀай меттала).
16.15 — «Дикка безам хуле» яха берашта дола фильм.
16.25 — Боахама расчет юкъеяьккхача (гӀалгӀай меттала).
17.10 — Лелара кхерамзле. Телефильм.
17.20 — Информационно-музыкальни программа.
17.40 — «Шаьлара сайренаш» (нохчий меттала).
19.00 — СССР Лакхехьарча Совета сессе. Перерыве (20.00) — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». (Резерве — Татарски АССР Гостелерадио, «Жилье-2000», реальности перспективи.
— ЗӀамига концерт.
— Калмыцки АССР Гостелерадио. «Вахарера хаиа кхай».
— «Ха».
— Бокс. Дунен чемпионат. Ахфинал. Е «Душа и песнь твоя» яха Н. А. Обуховой кхолламах дола фильм-концерт.
— «Хоамаш».

29 СЕНТЯБРЬ,
ПӀАЬРАСКА

I ПРОГРАММА
6.30 — 120 минот.
8.35 — «Сага институт».
9.35 — Мультфильм.
9.55 — «Турпалхочоа лаьрхӀа дола низга» яха художественни фильм. 1-рен, 2-гӀен сереш.
12.10 — «...Ялхайтта шу даланзеи бокхкагӀеи».
15.35 — Документальни фильм.
16.25 — Берашта оаихаргех.
16.55 — Коми АССР паччахьалкхен халхареи иллеи «Асья кыа» яхача ансамбла концерт.
17.35 — «Для тебя, Анка» яха берашта дола фильм (СРР).
18.45 — «Тахан дунен тӀа».
19.00 — ВЦСПС пленумо фу къоастадир.
19.30 — «Кинопанорама».
21.00 — «Ха».
21.40 — «Из хиннад.., хиннад...».
22.00 — «Взгляд».

II ПРОГРАММА
15.30 — Телефильм.
15.50 — Хоамаш (нохчий меттала).
15.55 — Киножурнал.
16.05 — «УнахцӀено».
16.30 — Шийна гӀуланх дезаш хилча (нохчий меттала).
16.45 — Информационно-музыкальни программа.
17.05 — «МагӀалбика — 50». Кинорепортаж.
17.25 — М. Ахмадов. «Мохкаьгача» яха спектакль. Х. Нурадилова цӀерагӀча нохчий паччахьалкхен драмтеатра (нохчий меттала).
19.05 — ТелетӀий «Москва — Копенгаген».
20.00 — «Бийса даькъа хийла шун, бераш!».
20.15 — СССР Лакхехьарча Совета сессе.
(Резерве (21.00) — «Ха».
— «ТӀеххьара вӀашагӀкхетар» яха художественни фильм (ГДР).
— «Хоамаш».

30 СЕНТЯБРЬ,
ШОАТТА

I ПРОГРАММА
6.30 — 120 минот.
8.30 — ЦӀагӀара академи.
9.00 — Документальни фильма премьера.
9.20 — Шера ханаш. Сентябрь.
10.20 — Документальни фильм.
10.40 — «Священный Тойук». Якутера передача.
11.00 — Дай-наной ди — шоатта.
12.30 — Социализма механикa.
13.00 — Гуш дар — теша хала дар.
14.00 — П. Гоген. «Взгляд из прошлого» яха передача.
14.00 — Киноафиша.
15.40 — Документальни фильма премьера.
16.10 — Мультфильм.
16.25 — «КӀиранди жожагӀате» яха режиссера В. Жалакявичюса фильм. (Духхьашха, 1988 ш.).
18.00 — Халкъашта юкъера программа.
19.00 — Бокс. Дунен чемпионат. Финал.
21.00 — «Ха».
21.40 — Актуальни интервью.
21.50 — Телезрителa спутник.
22.20 — «Оамалаш тайп-тайпара хилар» яхача художественни фильма премьера.
23.40 — ГӀоръяьннача музыках дола хоамаш. Программа «А».

II ПРОГРАММА
9.30 — «Военно-полевой роман» яха субтитрашцара художественни фильм.
11.00, 13.00 — «Хоамаш».
11.10 — «Загадка НФИ» яха художественни фильм.
12.10 — Документальни фильма премьера.
12.45 — Спорт массарна а.
13.10 — «Пути-дороги Тараса». «ХӀанз юха а кортамукъа ва со» яха 4-гӀа передача.
14.10 — «Хьа воӀ, лаьтта» яха художественни фильм 1-рен, 2-гӀен сереш.
16.30 — «Вай заманхо» (гӀалгӀай меттала).
17.10 — «Шатойски лаьтта цӀей да». Киноочерк.
17.20 — «Вай юкъара цӀа».
17.55 — Тхо долча хьоашалгӀа ена я «Синкъерам» яха ансамбль.
18.30 — ТелетӀий «Грозный — Усть-Каменогорск» (8-ча сентябрера запись).
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!»
20.15 — «...Ялхайтта шу даланзеи бокхкагӀеи».
21.00 — «Ха».
21.40 — А. П. Чехова «Бенефис сегодня и вчера» яха спектакль.
23.25 — Эхо: кӀирагӀа хинна хӀамаш.
23.40 — Волейбол. Европа чемпионат. МаӀанах. Ахфинал. Швецера передача.

1 ОКТЯБРЬ
КӀИРАНДИ

I ПРОГРАММА
8.15 — Ритмические гимнастика.
8.45 — «Спортлото» тираж.
9.00 — «Ӏуйррехьа».
10.00 — «Советски Союза гӀулакх ду аз!»
11.00 — Ӏуйрийнара почта.
11.30 — Дунен гонахьа.
12.30 — Фаьлгийн приключенийи дунен тӀа. «Феи гуйрийнара совгӀат» яха художественни фильм.
14.00 — Музыкальни киоск.
14.30 — НаӀараш йийла Ди.
15.15 — Мультфильмаш.
15.30 — Китай къамана цӀейна — Китай ший лоӀамагӀа хилара дӀанхайкадьча Ден. «Китай: тысячилетия и годы». Кинопрограмма.
16.30 — «СелаӀад» дунен халкъашта юкъера VIII-гӀа фестиваль (КНР).
17.00 — Юрта сахьат.
18.00 — Дунен халкъашта юкъера панорама.
18.45 — ДӀа а локх халха а бувл кагирхой.
19.00 — Бокс. Дунен чемпионат. Финал.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Эфире музыка я». 1-ра дакъа.
22.40 — Футбольни обозрени.
23.25 — «Эфире музыка я». 2-гӀа дакъа.

II ПРОГРАММА
8.00 — Зарядка е отта.
8.20 — «ТӀеххьара вӀашагӀкхетар» яха художественни фильм (ГДР).
10.00 — Документальни фильма премьера.
11.00 — «Хоамаш».
11.10 — Фильм-спектакль. Эстонски ССР. Гостелерадио. Перерыве (13.00) — «Хоамаш».
14.10 — «Хьа воӀ, лаьтта» яха художественни фильм. 3-гӀен 4-гӀен сереш.
16.25 — РСФСР городий телестуди. «Советские немцы». От эмиграции к «возрождению».
17.50 — БНА профессионалашта юкъера США баскетболах йола чемпионат.
18.20 — Мультфильма премьера.
19.55 — Кхерам боаца лелам.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!»
20.15 — «Если вам за...»
21.00 — «Ха».
21.40 — «Размах крыльев». яха художественни фильм.
23.10 — Ер дунен дагадоалл.
23.25 — Волейбол. Европа чемпионат. МаӀанах. Финал. Швецера передача.

РАДИОПРОГРАММА

26 СЕНТЯБРЬ
ШИНАРА

7.45 — 8.00 — «Муамаш». «Сельские зори». Хаоттам.
8.15 — Передачай программа.
8.20 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 9.00 — «Музыкальни культура дегӀайоалаяра наькъаш» яхача циклацара передача.
9.15 — Ца валар — вахара боарам (гӀалгӀай меттала).
9.30 — «Къона заманхо» (гӀалгӀай меттала).
9.50 — 10.00 — Бехкток хама дефицит (нохчий меттала).
16.00 — 17.00 — Информационно-музыкальни программа. Радиостудера еш йола духхьалара трансляци. (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.10 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
18.20 — 18.40 — Музыка.

27 СЕНТЯБРЬ
КХАЬРА

7.45 — Муамаш. Объявленеш. Хаоттам.
8.15 — Передачай программа.
8.20 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 9.00 — Илли доакнх М. Ташаевас.
11.15 — Болхлошта хетар.
11.30 — Профсоюзаши вахари.
11.45 — 12.00 — Бахача наха граждански оборонах. Беседа.
16.00 — 17.00 — Информационно-музыкальни программа. Радиостудера духхьала еш йола трансляци (гӀалгӀай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Шекара свекла чуэцаш латт. Репортаж (гӀалгӀай меттала).
18.35 — 18.40 — Музыка.

28 СЕНТЯБРЬ
ЕРА

7.45 — Муамаш. Юха а увзаш сихдалар.
7.55 — 8.00 — Объявленеш. Хаоттам.
8.15 — Передачай программа.
8.20 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 9.00 — Литературни Нохч-ГӀалгӀайче (нохчий меттала).
11.15 — Цхьаккха а вицвенавац, цхьаккха а дицденадац (нохчий меттала).
11.30 — Социалистически яхьа дневник.
11.45 — 12.00 — Ханал хьалхабаьннараш (гӀалгӀай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — Концерт.
18.00 — Керда хоамаш.
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
18.30 — Объявленеш.
18.40 — КПСС ЦК Пленума решенеш ешаш (гӀалгӀай меттала).
18.55 — 19.00 — Музыка.

29 СЕНТЯБРЬ
ПӀАЬРАСКА

7.45 — 8.00 — Муамаш. «Сельские зори». Хаоттам.
8.15 — Передачай программа.
8.20 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 9.00 — «Безами сийн лорадеш». Инсценированни дувцар С. Чахниева (гӀалгӀай меттала).
11.15 — 12.00 — «Хьалхалаттача коллектива портрет». Музыкальни программа (нохчий меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — Социкультбыта объекташта — къаьстта теркам.
17.31 — «ЦӀе сийгаш» (гӀалгӀай меттала).
17.46 — Концерт.
18.00 — Керда хоамаш.
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
18.30 — 18.40 — Объявленеш.

30 СЕНТЯБРЬ
ШОАТТА

7.35 — Муамаш. «Юртара вахар» (нохчий меттала).
7.50 — 8.00 — Объявленеш. Хаоттам.
8.15 — Передачай программа.
8.20 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 8.45 — Рейса эффект (гӀалгӀай меттала).
10.40 — Б. Горчханова дувцараш. (гӀалгӀай меттала).
11.00 — «Къонал».
11.30 — 12.00 — «Сагах теша а тешаш».
13.00 — Наьха дегашка сердал йоссаеш вар (нохчий меттала).
13.20 — 13.30 — Парторганизацешка отчеташи хоржамаши.
15.15 — 16.00 — Халха довла хьех шо. Вальсана хетаь музыкальни передача дӀахо яхьар.
18.00 — 19.00 — «Музыкальни почта».

1 ОКТЯБРЬ
КӀИРАНДИ

7.15 — Муамаш. Передачай программа.
7.20 — Республикански газетий обзор.
7.30 — 7.40 — Объявленеш. Хаоттам.
8.15 — 9.00 — Моаршал дойт шуга.
11.20 — 12.00 — Дунен эстрадаи джазеи говзанчаш.
15.15 — 15.30 — ДӀадешал оаш письмо.
16.00 — Литературни Нохч-ГӀалгӀайче.
16.30 — «Дешархо» (нохчий меттала).
16.40 — 17.00 — Вай мехка халкъий музыка.
18.00 — 19.00 — «Иллеца доттагӀал леладерашта» яха концерт.

Бахача наьха тергамга!

Берригача абонементаша электроэнергех доагӀар сихха дӀадала деза 1989 ш. 1 октябрь хьатӀакхачалехьа. Нагахьа санна, цу хана из дӀа ца лой электроэнерги хьахецаргьяц, кхы цӀаькха хоам ца а беш из дӀахоадаергья.

Ахча дӀадала йиш я г. Грознерча сберегательни кассашка гӀолла, Жилсоцбанке, расчетни счет № 508205, цига белгалъе еза шийн лицевой счета номер а.

ТХА АДРЕС: 364907. г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 22-45-57; редактора заместителa — 22-85-07; бехктокхама секретара — 22-84-68; отделий: партийни вахара — 22-53-12, промышленностеи транспортеи — 22-75-81, 22-65-01; юрта боахама — 22-47-84, 22-90-66; культура — 22-64-75, 22-75-78; письмой — 22-85-64; машинописи бюро—22-89-51; корректорски — 22-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 22-45-57; заместителя редактора — 22-85-07; ответственного секретаря — 22-84-68; отделов: партийной жизни — 22-53-12, 22-54-04; промышленности и транспорта —22-75-81; 22-65-01; сельского хозяйства — 22-90-66; 22-47-84; культуры — 22-64-75; 22-75-78; писем — 22-85-64; машинописное бюро — 22-89-51; корректорская — 22-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ02244. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковска, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2950.